

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Maahanmuuttajien työllistymispalvelut

Opas maahanmuuttajille

Katariina Kallio

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Maahanmuuttajien työllistymispalvelut

Katariina Kallio
Sosionomin koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu 2018,

Katariina Kallio

Maahanmuuttajien työllistymispalvelut

Vuosi 2018 Sivumäärä 94

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda maahanmuuttajille palveluopas työllistymisen edistämiseksi ja työelämässä pärjäämisen tueksi. Kohderyhmänä olivat kaikki maahanmuuttajat, erityisesti ne, joilla on kotoutuminen kesken. Oppaan on tarkoitus palvella koko asiakasryhmää esimerkiksi erilaisissa monikulttuurisissa järjestöissä ja neuvontapisteissä. Palveluoppaan tavoitteena on, että maahanmuuttajat löytävät sen avulla tietoa helposti työllistymistään edistävästä tekijöistä sekä oikeuksistaan työelämässä. Maahanmuuttajien työllistymisellä on monia positiivisia vaikutuksia niin heille itselleen kuin Suomellekin. Työllistyminen edistää kotoutumista ja vahvistaa osallisuuden tunnetta. Lisäksi Suomi hyötyy lisääntyvästä maahanmuutosta, sillä työikäisen väestön määrä vähenee entisestään tulevaisuudessa. Jotta maahanmuuttaja pääsee työelämään, tulee kiinnittää huomiota erityisesti kielitaidon tukemiseen sekä kouluttautumiseen.

Palveluopas koostuu kolmesta teemasta, joista ensimmäinen kuvaa työllistymistä edistäviä palveluita ja suomalaista koulutusjärjestelmää. Toisessa osassa keskitytään työnhakemiseen liittyviin asioihin, kuten työhakemuksen ja ansioluettelon tekemiseen. Lopuksi lukijalle annetaan tietoa työelämän pelisäännöistä, kuten palkkauksesta, työajoista ja työsuhteen päättymisestä. Palveluoppaan asiat perustuvat tietoihin, joita on otettu monista luotettavista internet-lähteistä. Opasta tehtäessä otettiin huomioon lukijan mahdollisesti puutteellinen kielitaito selkosuomea ja kuvia käyttämällä. Lisäksi suuri tietomäärä on tiivistetty keskeisiin avainasioihin. Lisää tietoa lukija saa hyödyntämällä palveluoppaassa olevia linkkejä.

Valmiin palveluoppaan lukivat kaksi maahanmuuttajien kanssa työskentelevää henkilöä. Heidän mielipiteidensä avulla oli tarkoituksena saada oppaalle näkyvyyttä sen valmistumisen jälkeen. Lisäksi työntekijöiden palautteet antoivat vielä mahdollisuuden sen muokkaamiselle. Asiakaslähtöisyyden huomioimiseksi oppaan lukivat myös kaksi maahanmuuttajataustaista henkilöä. Palveluopas ei muuttanut merkittävästi näiden palautteiden myötä, sillä se koettiin kattavaksi. Sen käyttötarkoitus kuitenkin laajeni maahanmuuttajista heitä ohjaaviin työntekijöihin ja vapaaehtoiisiin.

Palveluoppaasta tuli laaja ja tiivistetty kokonaisuus. Jotta siitä olisi tullut asiakaslähtöisempi, olisi se pitänyt antaa luettavaksi useammalle maahanmuuttajalle. Opas on suunnattu enimmäkseen kotoutujille, joten siinä käytetty suomen kieli voisi olla vieläkin helpompaa, kuten toinen työntekijä-lukijoista totesi. Sähköisessä muodossa oleva opas on kuitenkin käännettävissä helposti työntekijöiden toimesta eri kielille. Palveluopas ei välttämättä palvele juuri Suomeen muuttaneita henkilöitä, mutta sen sisältämästä tiedosta on varmasti hyötyä täällä jo pidempään asuneille maahanmuuttajille.

Asiasanat: Maahanmuuttaja, kotoutuminen, työllistyminen

Katariina Kallio

Employment services for immigrants

Year	2018	Pages	94
------	------	-------	----

The aim of this Bachelor's thesis was to create a service guide for immigrants on employment processes and rights in working life. The target group was all immigrants especially those who have not yet integrated into Finland. The aim of this guide is to provide services to all clients for example in different multicultural organizations and information desks. By using this guide immigrants can easily find information about service systems that promote their employment. Employment has many positive effects on immigrants and Finland: It promotes their integration and strengthens the feeling of participation; Finland also benefits from increasing immigration because the workforce numbers will decrease more in the future. It is important to pay attention especially to improving language skills and training so immigrants can get employed.

This service guide consists of three different parts. The first part describes services and the Finnish education system that promotes employment. The second part focuses on, for example, writing a job application and CV creation. Finally information is provided on general working life practices like salary, working hours and termination of employment. All information in the service guide is based on information taken from reliable internet sources. Immigrants can have weak language skills so it is taken account in this guide by using easy Finnish and pictures. Because of the huge amount of information, there are links in the service guide that the reader can find more useful facts.

Two employees who work with immigrants evaluated this service guide. The aim was to gain visibility for the guide and develop the guide based on the comments. The guide was also evaluated by two immigrants to ensure client-orientation. The service guide did not change significantly based on these comments because it was felt to be comprehensive. Its purpose however was expanded from immigrants to workers and volunteers who help and support them.

The service guide is wide and informative but not so client-oriented. It would have been more beneficial if more immigrants had read it. It was observed that the language could be easier as the guide is mostly aimed at immigrants who are not integrated in Finland. However, the electronic guide can be translated into different languages by employees. This guide does not necessarily help people who have just moved to Finland, however its information benefits persons who have lived here for a long time.

Keywords: Immigrant, employment, integration

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Maahanmuuttajat Suomessa	7
3	Maahanmuuttajien työllistyminen	8
4	Kotoutuminen ja sen merkitys työllistymiselle	10
5	Työllistymistä tukeva palvelujärjestelmä	12
6	Työllistymisen ja maahanmuuton hyödyt	16
7	Työllistymisen haasteet	17
8	Miten työllistymistä tuetaan ja edistetään	20
9	Maahanmuuttajan asema työyhteisössä	23
10	Palveluoppaan toteutus	25
11	Pohdinta	28
	Lähteet	32
	Liitteet	39

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aihe on maahanmuuttajien työllistymispalvelut. Valitsin aiheen, koska koen, että se on ajankohtainen nyt ja tulevaisuudessakin maahanmuuttajien määrän kasvaessa. Nopea työllistyminen on tavoitteena Suomessa, koska suuri määrä turvapaikanhakijoista tullaan taloudellisesti tiukalla ajalla kotouttamaan oleskeluluvan saatuaan. Täällä on myös paljon sellaisia maahanmuuttajia, jotka eivät ole pidemmästä asumisajastaan huolimatta löytäneet töitä. (Rasilainen 2016, 27-28.) Työllistyminen on tärkeää niin maahanmuuttajan itsensä kuin Suomenkin näkökulmasta. Tähän tarvitaan lisää työvoimaa, sillä työikäisen väestön määrä alenee runsaalla 20 000 henkilöllä vuosittain johtuen eläkkeelle siirtyvien ikäluokkien suuresta määrästä. Työvoiman arvioidaan pienenevän 10-15 vuoden ajan. (Myrskylä & Pyykkönen 2015, 4.) Vaikka maahanmuuttajien määrän voidaan olettaa kasvavan tulevaisuudessa, tulisi heidän myös työllistyä, jotta sillä olisi vaikutusta työvoiman kasvattamiseen. Nopea työllistyminen ei aina ole helppoa, sillä merkittävä osa aikuisista maahanmuuttajista tarvitsee kotoutukseen ja työllistykseen jonkinlaista osaamisen kehittämistä, joko kielitaitoon, ammatillisiin valmiuksiin tai työmarkkinatietoihin ja -taitoihin liittyvää. Se voi olla esimerkiksi vaikkapa kielikurssille osallistumista tai kokonaan uuden ammatin opiskelemista. (Rasilainen 2016, 27.) Tärkeää kuitenkin on, että maahanmuuttajat työllistyvät tulevaisuudessa sellaiseen työhön, joka perustuu heidän henkilökohtaisiin valintoihinsa ja osaamiseensa

Tässä opinnäytetyössä keskityn maahanmuuttajien työllistymisen hyötyihin ja haasteisiin, sekä keinoihin, joilla työllistymistä edistetään. Lisäksi kuvaan aiheeseen liittyvää palvelujärjestelmää, sekä ominaispiirteitä, jotka ovat tyypillisiä kyseisen asiakasryhmän työllistymiselle. Opinnäytetyöhön kuuluu raportin lisäksi erillinen opas työllistymiseen ja työntekoon maahanmuuttajille. Tämä opas sisältää kolme erilaista teemaa, jotka käsittelevät työllistymistä edistäviä palveluita, työn hakemista sekä oikeuksia ja velvollisuuksia työelämässä. Opinnäytetyölläni ei ole työelämäkumppania, joten oppaan tarkoituksena on olla työllistymiseen ja työn teossa apua tarvitsevien maahanmuuttajien käytettävissä, vaikkapa monikulttuurisissa järjestöissä ja muissa neuvontapisteissä.

Tämä palveluopas on selkeä ja informatiivinen, tiivistetty kokonaisuus, joka ottaa huomioon lukijan mahdollisesti puutteellisen kielitaidon. Työntekijän on helppo muokata sitä ja tarpeen mukaan myös kääntää eri kielille. Tavoitteena on, että asiakkaat löytävät helposti tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja työllistymispalveluista, sekä muista työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tavoitteena on myös lisätä maahanmuuttajien tietämystä omista oikeuksistaan työelämässä.

2 Maahanmuuttajat Suomessa

Opinnäytetyön keskeisimpiä käsitteitä ovat maahanmuuttaja, pakolainen ja turvapaikanhakija. Käytän tässä yhteydessä sanaa maahanmuuttaja tai ulkomaalainen, kun kuvaan kaikkia Suomessa asuvia henkilöitä, jotka eivät olet suomen kansalaisia. Maahanmuuttaja onkin käsite, joka tarkoittaa Suomessa pysyvästi asuvia ulkomaalaisia, jotka ovat voineet tulla Suomeen vaikkapa avioliiton, työn tai pakolaisuuden vuoksi. Ulkomaalainen ei siis ole suomen kansalainen. Pakolainen on tullut Suomeen, koska hän pelkää joutuvansa vainotuksi kotimaassaan esimerkiksi uskonnon, kansallisuuden tai poliittisen mielipiteen johdosta. Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää Suomesta turvapaikkaa esimerkiksi edellä mainittuihin syihin vedoten. Turvapaikanhakijasta tulee pakolainen, kun hän on saanut oleskeluluvan Suomeen. (Räty 2002, 11, 16.)

Maahanmuutto Suomeen ei ole uusi ilmiö, mutta sen syyt ja määrät ovat vuosien myötä muuttuneet. 2000-luvulla työn ja opiskelun ohella Suomeen muutettiin enemmän myös kansainvälisen suojelun ja perhesyiden vuoksi. Pakolaisuus on lisääntynyt 2010-luvulla, mikä näkyykin turvapaikanhakijoiden määrän kasvuna. (Maahanmuuton vaiheita Suomessa.) Tästä voi todeta, että maahanmuuttajien määrä tulee todennäköisesti kasvamaan Suomessa tulevina vuosina. Vuonna 2015 Suomeen saapui paljon turvapaikanhakijoita, yhteensä 32 476 henkilöä. Kuitenkin 2017 vuonna turvapaikanhakijoiden määrä on pienentynyt edellisvuosiin verrattuna. (Vuoden 2017 tilastot, 2018.)

Vuonna 2000 Suomessa on ollut 91 074 ulkomaan kansalaista (Räty 2002, 38). Vuonna 2016 sen sijaan heitä oli lähes 244 000. Ulkomaan kansalaisten määrä kasvoi lähes 14 000 henkilöllä vuoteen 2015 verrattuna. Ylivoimaisesti suurin kansalaisuusryhmä olivat vuonna 2016 Viron kansalaiset. Muita suuria Suomessa asuvia ryhmiä ovat venäläiset ja irakilaiset. (Ulkomaan kansalaiset.) Ulkomaalaiset ovat keskittyneet suurimpiin Suomen kaupunkeihin, kuten esimerkiksi Helsinkiin, jonka väestöstä heitä oli 9,4 prosenttia vuonna 2016 (Maahanmuuttajien määrä).

Suomessa asuvat maahanmuuttajat ovat ikärakenteeltaan nuorempia kantasuomalaisiin verrattuna, sillä vuonna 2016 ulkomaalaistaustaisia työkäisiä oli 76 prosenttia. Suomalaisia työkäisiä oli 62 prosenttia. (Maahanmuuttajat väestössä.) Työkäisiä ovat tässä yhteydessä 15-64-vuotiaat henkilöt. Näin heidän työllistymisellään on positiivinen vaikutus Suomen huoltosuhteeseen, josta olen kirjoittanut tarkemmin kappaleessa "Työllistymisen ja maahanmuuton hyödyt".

3 Maahanmuuttajien työllistyminen

Ulkomaalaisten työttömyys on korkeampi kuin suomalaisten, mutta työhalukkuutta on paljon (Nieminen ym. 2015, 123). Vuoden 2015 lopulla Työ- ja elinkeinoministeriön (2016) mukaan maahanmuuttajien työttömyys on ollut koko maassa kolminkertainen kantaväestöön nähden. Tähän vaikuttaa lähtömaa, koulutusaste sekä kielitaito ja maassaoloaika. (Rasilainen 2016, 22.) Maahanmuuttajien työmarkkina-asema on huonompi kantaväestöön verrattuna. Sitä huontavat hidas työllistyminen, sekä pitkittyvät työttömyysjaksot. (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta 2016, 38.)

Helsingissä vieraskielisten työttömyysaste on ollut joulukuussa 2017 21 prosenttia ja kaikkien helsinkiläisten 10,4 prosenttia. Silloin reilu neljännes työttömistä oli vieraskielisiä. (Työttömyysaste kääntyi laskuun, 2018.) Luvut perustuvat työ- ja elinkeinotoimistoihin ilmoittautuneisiin työnhakijoihin, joten ne eivät anna perusteellista kuvaa työttömien määrästä. Vieraskielisiä ovat kaikki ne, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame. Koko maassa on noin 40000 vieraskielistä työtöntä, joista puolet asuu Uudellamaalla (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta 2016, 39).

Maahanmuuttajaryhmien välillä on eroja työllistymisessä, sillä virolaiset sekä muista EU-maista ja tietyistä Aasian maista tulevat työllistyvät samoin kuin suomalaisetkin. Lähi-idästä ja Somaliasta tulleet työllistyvät heikommin. Työllistymistä vaikeuttaa selvästi pakolaisuus. (Busk ym. 2016, 6.) Pakolaistaustaisten heikompa työllistymistä selittää osiltaan heidän vähäinen kouluttautumisenensa (Nieminen ym. 2015, 126). Maahanmuuttajamiesten työllistyminen on parempaa verrattuna maahanmuuttajanaisten työllistymiseen (Busk ym. 2016). Vuonna 2014 miesten työllistyminen on ollut vain muutaman prosenttiyksikön matalampi kuin suomalaisilla miehillä (Nieminen 2015, 73). Työllistyminen on vaikeaa naisille johtuen aikaisesta perheellistymisestä. Aikainen perheellistyminen näkyy siten, että ulkomaalaistaustaisista 20-49-vuotiaista alaikäisten lasten ei-työllisistä äideistä kolmannes oli vuonna 2014 vailla mitään aiempaa työkokemusta ja kolmanneksella oli koulutusta korkeintaan perusopetuksen oppimäärän verran. (Nieminen ym. 2015, 73, 83). Naisten työllisyysaste paranee ajan kuluessa miehiin verrattuna, koska naiset saattavat suuntautua työelämään vasta myöhemmin (Eronen ym. 2014, 62).

Ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste oli vuonna 2014 kymmenen prosenttiyksikköä heikompi verrattuna suomalaisiin. Yli kymmenen vuotta maassa-asuneiden osalta eroa oli vain viisi prosenttiyksikköä. Parhaiten olivat työllistyneet korkeakoulutetut virolais-, EU-, Efta- ja Pohjois-Amerikka-taustaiset, työn tai opiskelun takia muuttaneet sekä suomea vähintään edistyneellä

tasolla puhuvat. Matalasti koulutetut, kieltä heikosti osaavat, vähän aikaa Suomessa asuneet ja pakolaistaustaiset olivat useimmin ei-tyttöminä vuonna 2014. (Nieminen ym.2015, 73,135.) Maahanmuuttajat työllistyvät usein ammatteihin, kuten puhtaanapitoalan töihin, joissa on vähäiset kielitaito- ja koulutusvaatimukset (Rasilainen 2016, 38). Työllistyminen on tärkeää, mutta maahanmuuttajan itsensä kannalta olisi hyödyllistä, että he voivat saada sellaisia töitä ainakin jossain vaiheessa, joista he itse ovat kiinnostuneet. Suomessa vuonna 2014 asuneet ulkomaalaistaustaiset 15-64-vuotiaat olivat työllistyneet samoille ammattialoille kuin suomalaistaustaisetkin. Eroa oli siinä, että ulkomaalaistaustaisia oli työllistynyt asiantuntija-ammattiteihin harvemmin. Lisäksi ulkomaalaistaustaiset olivat jossain määrin yliedustettuina palvelu- ja myyntityössä ja muissa työntekijäammateissa. (Nieminen 2015, 109.)

Maahanmuuttajat ottavat usein vastaan työtä, jota on tarjolla. Heille sopivat osa-aika- ja viikonlopputyöt sekä epäsäännölliset työajat. (Myrskylä ym. 2015, 7.) Määräaikaiset ja osa-aikaiset työsuhteet olivat ulkomaalaistaustaisilla suhteellisen yleisiä vuonna 2014. Myös työajat olivat useammin epätyypillisiä, eli työ sijoittui säännöllisesti iltoihin, yöhön ja viikonloppuihin useammin kuin suomalaistaustaisilla. Määrä- ja osa-aikaisen työn yleisyys selittyy osin ammatitirakenteella, koska ne ovat yleisimpiä maahanmuuttajia enemmän työllistävillä aloilla, eli palvelu- ja myyntityössä. (Nieminen ym. 2015, 110, 96.)

Maahanmuuttajat suuntautuvan suomalaisia aktiivisemmin yrittäjyyteen. Tätä on selitetty mm. kulttuurisilla tekijöillä ja olosuhteiden pakolla. Mikäli lähtömaassa hankittua koulutusta ei tunnusteta Suomessa, tai riittämätön kielitaito ja työnantajien ennakoluulot estävät työllistymisen, voi yrittäjyydestä tulla ainoa keinoa elannon hankkimiseen ja taloudelliseen riippumattomuuteen. (Nieminen ym. 2015, 87.) Ulkomaalaistaustaisten yritysten määrä on kasvanut lähes 700 yrityksellä vuodesta 2013. Vuonna 2016 Suomessa toimi 9736 ulkomaalaistaustaista yritystä, jotka työllistivät melkein 29 000 henkilöä. (Luomaranta & Niemistö 2018.)

25-54-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten joukossa oli vuonna 2014 noin 8 000 henkeä, joiden koulutustaso ei yltänyt suomalaista peruskoulua vastaavan ylemmän perusasteen tasolle. Joka kuudennella ei ollut perusasteen jälkeistä koulutusta. Osuus on selvästi suurempi kuin suomalaisilla. Kahdella viidestä oli kuitenkin korkea-asteen tutkinto, mikä on suunnilleen sama kuin suomalaistaustaisilla. (Nieminen ym.2015, 31 41 42.) Maahanmuuton määrän kasvun myötä voi olettaa, että heidän määränsä saattaa olla tällä hetkellä jo suurempi kuin vuonna 2014. Heidän polkunsä kohti työelämää saattaa muodostua pitkäksi Suomessa, sillä täällä työllisyysnäkökymät ilman peruskoulun jälkeistä koulutusta omaaville ovat rajatut (Rasilainen 2016, 27).

Tilanne ilman peruskoulun jälkeistä koulutusta saattaa olla työllistymistä ajatellen heikko, mutta korkea koulutus ei kuitenkaan välttämättä edistä työllistymistä. On todettu, että kor-

kea kouluttautuminen ei suojaa ulkomaalaistaustaisia työttömyydeltä samoin kuin suomalais-taustaisia, sillä heidän työttömyytensä vähenee koulutustason noustessa. Ulkomaalaistaustai-silla sen sijaan työttömyys pysyy kohtalaisen tasaisena koulutuksesta riippumatta. (Ruotsissa ja Virossa syntyneet työllistyneet parahiten 2018.) Yhtenä syynä tähän voi olla, että korkeasti koulutetut hakevat sellaisiin työpaikkoihin, joissa vaatimuksena on erittäin hyvä suomen tai ruotsin kielen taito.

Aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus Testipiste toteutti kartoituksen vas-taanottokeskuksissa vuonna 2016. Kartoituksen avulla selvitettiin turvapaikanhakijoiden kou-lutustaustaa, työhistoriaa sekä luku- ja kirjoitustaitoa. Osallistujia oli 1004 henkilöä. Selvityk-sestä kävi ilmi, että 90 prosentilla on aikaisempaa työkokemusta, toisilla monelta alalta. Työ-kokemusta on eniten rakennus- ja kuljetusaloilta. Lisäksi suurimmalla osalla on peruskoulu-opintoja takanaan 7-9 vuotta ja lukio-opintoja on noin puolella. Ammatillisia opintoja on vä-hemmän, sillä ne eivät ole välttämättä yleisiä kartoitukseen osallistuneiden lähtömaissa. 16 prosenttia ilmoitti suorittaneensa korkeakoulututkinnon. 7 prosentilla ei ole koulutustaustaa ollenkaan. (Sandberg & Stordell 2016, 3.) Vaikka aikaisemmin olen maininnutkin, että pako-laisten heikompaa työllistymistä selittää osiltaan heidän vähäinen kouluttautumisensa, voi tästä kartoituksesta huomata, että vain harvalla turvapaikanhakijalla ei ole koulutustaustaa. Vaikka kartoitus ei kuitenkaan edusta kaikkia turvapaikanhakijoita, on positiivista, että tällä joukolla on jonkinlaista pohjakoulutusta hankittuna lähtömaastaan.

4 Kotoutuminen ja sen merkitys työllistymiselle

Kotoutuminen eli integraatio on tapahtumaketju, jonka aikana maahanmuuttaja oppii tietoja, taitoja sekä toimintatapoja ja luo uusia sosiaalisia verkostoja. Näiden avulla hän pääsee pa-remmin osalliseksi suomalaista yhteiskuntaa. Onnistuneen kotoutumisen perustana on maa-hanmuuttajan mahdollisuus pitää yllä omaa kulttuuriaan yhteiskunnan lait ja toimintatavat hyväksyen. Lisäksi työllistyminen, kielitaito sekä suhteet valtaväestöön ovat esimerkkejä ko-toutumisesta. (Alitolppa-Niitamo ym. 2013, 7.) Toimivan kotoutumisen seurauksena on toden-näköistä, että maahanmuuttaja kouluttautuu, oppii kieltä ja pääsee työelämään, joten sen merkitystä ei voi ohittaa työllistymistä tarkasteltaessa.

Ensimmäinen kotouttamista koskeva laki on tullut voimaan vuonna 1999 (Finlex 493/1999). Silloin maahanmuutto oli enimmäkseen humanitääristä muuttoa, joten lakia on jouduttu muuttamaan useampaan kertaan 2000-luvulla maahanmuuton syiden monipuolistuttua. Nykyi-nen laki, Laki kotoutumisen edistämisestä, on tullut voimaan 2011 vuonna. Sen tavoitteena on tukea maahanmuuttajien osallisuutta yhteiskunnassa. Laki ei kosketa suomen kansalaisia eikä turvapaikanhakijoita. Lain tavoitteena on, että maahanmuuttajat saavat tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, sekä kotoutumista edistävästä palveluista ja työelämästä. Palvelujen tarpeen

lähtökohtana ovat maahanmuuttajan henkilökohtainen palvelutarve ja perheen tilanne. Maahanmuuttajien oma rooli ja osuus kotoutumisessa on keskiössä. Laissa panostetaan kotoutumisen alkuvaiheeseen tiedottamista sekä neuvontaa ja ohjausta lisäämällä. (Kotoutumislaki ohjaa kotoutumista 2017.)

Kunta ja TE-toimisto ovat keskeisimmät kotouttamisen viranomaiset Suomessa. Nämä viranomaiset tekevät yhteistyötä oppilaitosten ja kolmannen sektorin toimijoiden, kuten järjestöjen ja yhdistysten kanssa. (Rasilainen 2016, 20.) Kotoutumista tapahtuu kuitenkin muuallakin, sillä parhaimmillaan se mahdollistuu arkipäivän tilanteissa, kuten esimerkiksi töissä, koulussa ja harrastuksissa (Kotoutumislaki ohjaa kotouttamista). TE-toimisto tarjoaa maahanmuuttajille palveluja ja toimenpiteitä, joilla on tärkeä merkitys kotouttamista ajatellen. Näitä ovat alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma sekä kotoutumiskoulutus. Kaikki muutkin TE-toimiston työvoima- ja yrityspalvelut ovat myös maahanmuuttajien käytettävissä. Esimerkkejä näistä palveluista ovat ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä työvoimakoulutus ja tieto- ja neuvontapalvelut. (TE-toimiston palvelut.)

Alkukartoitus on toimenpide, jossa selvitetään maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria sekä kielitaito. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja ohjautuu tarvelähtöisesti palveluihin, jotka edistävät hänen pääsyään yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi. Alkukartoitukseen on hyvä panostaa, sillä motivaatio opiskeluun on tutkitusti suurinta maahanmuuton alkuvaiheessa. (Alkukartoitus.) Näin siitä hyötyvät niin maahanmuuttaja itse kuin yhteiskuntakin. Kotouttamissuunnitelma on yksilöllinen alkuvaiheensuunnitelma, jonka maahanmuuttaja tekee yhdessä paikallisten viranomaisten kanssa. Siihen kirjataan toimenpiteet ja palvelut, jotka edistävät kielen oppimista ja muita työelämässä sekä yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. (Kotouttamissuunnitelma.) Kotoutumiskoulutus puolestaan on tarkoitettu maahanmuuttajille, jotka ovat ylittäneet oppivelvollisuusiän. Sen tarkoituksena on edistää kotoutumista, sekä parantaa yhteiskunnallisia ja elämänhallintaan liittyviä taitoja. Kotoutumiskoulutuksena järjestetään mm. paikallisen kielen opetusta sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta tarvittaessa. Koulutukseen voi sisältyä myös aiemmin hankitun osaamisen ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta. Kotoutumiskoulutus tukee työmarkkinoille suuntautumista, sillä se toteutetaan yleensä työvoimakoulutuksena. (Kotoutumiskoulutus.) Työvoimakoulutukseen voi sisältyä kielten opiskelua, ammatillista koulutusta sekä työelämävalmiuksien kehittämistä ja yleissivistävää opetusta tarpeen vaatiessa (Työvoimakoulutus).

Koulutus voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna, jolloin vaihtoehdot ovat monipuolisempia. Omaehtoinen opiskelu tarkoittaa koulutusta, johon henkilö hakeutuu omasta aloitteestaan. Maahanmuuttaja voidaan myös ohjata kyseiseen koulutukseen TE-toimiston tai kunnan toimesta. Omaehtoinen koulutus voi olla ammatillista koulutusta tai lukio-opiskelua. Sitä

voivat järjestää myös kansalaisopistot ja kolmannen sektorin toimijat. (Omaehtoinen opiskelu.) Myös aikuisten perusopetukseen ja korkeakouluopintoihin osallistuminen voidaan laskea kuuluvaksi omaehtoiseen koulutukseen. Koulutus mukailee aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen perusteita, mutta sen sisältö, toimintatavat ja kesto vaihtelevat. Työsäkävät ja työvoiman ulkopuolella olevat, kuten esimerkiksi kotiäidit, ikääntyneet ja vammautuneet henkilöt voivat myös osallistua tähän koulutukseen. (Rasilainen 2016, 31-32.)

Kotoutumiskoulutus on tärkeää monelle maahanmuuttajalle, koska se vaikuttaa kielen oppimiseen, sekä käynnistää koulutus- ja työllistymispolkuja (Eronen ym. 2014 72). Kotouttamistoimilla on todettu Suomessa olevan merkitystä työllistymiselle ja tulotason kehittymiselle, vaikka toimia onkin kritisoitu tehottomiksi (Alitolppa-Niitamo 2013, 9). Jo pelkkä kielitaidon edistyminen kotoutumiskoulutuksen myötä on tärkeä askel kohti työelämää. Kielitaito on avain arjen hallintaan ja parempaan osallisuuteen, sillä se mm. helpottaa palveluiden käyttöä ja uuteen ympäristöön sopeutumista (Nieminen ym. 2015).

Kotouttamistoimet ovat monelle maahanmuuttajalle ainoa toimenpide, joten on huomattu, että kotouttamistoimien olisi hyvä sisältää enemmän työllistymistä tukevia elementtejä. Esimerkiksi osa-aikainen työ kotoutumiskoulutuksen aikana parantaa työllistymistä. (Eronen ym. 2014, 64.) Hallitus on laatinut kotouttamisohjelman vuosille 2016-2019, jonka tavoitteena on työttömien maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkujen nopeuttaminen. Tarkoituksena onkin saada kotouttamispalveluiden avulla maahanmuuttajien työpanos tehokkaasti työmarkkinoiden käyttöön. (Sisäministeriö 2018, 27.) Tästä voi päätellä, että kotouttamiskoulutus sisältää aikaisempaa enemmän työllistymiseen tähtäviä toimenpiteitä. Valtion kotouttamisohjelman tavoitteista olen kirjoittanut tarkemmin kappaleessa "Miten työllistymistä tuetaan?".

5 Työllistymistä tukeva palvelujärjestelmä

Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on vastata työnhakijana olevan maahanmuuttajan työllistymisestä ja kotoutumista tukevista työvoima- ja yrityspalveluista. Maahanmuuttajat voivat hyödyntää kaikkia TE-toimiston asiakkaille tarkoitettuja palveluita. Esimerkkejä palveluista ovat työnvälitys, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä työkokeilu ja työvoimakoulutus. Erityisesti kotoutumista edistäviä palveluita ovat alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman tekeminen sekä kotoutumiskoulutuksen ohjaaminen. (Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät.) Ammatillinen työvoimakoulutus auttaa maahanmuuttajaa työn saamisessa. Sen avulla voi myös oppia uusia taitoja tai uuden ammatin. Koulutus on tarkoitettu yli 20- vuotiaalle, työttömälle henkilölle, jolla on oikeus käyttää TE-toimiston palveluja. Työvoimakoulutuksen ajalta maksetaan työttömyysetuutta. (Ammatillinen työvoimakoulutus 2018.)

Turvapaikanhakija voi rekisteröityä TE-toimiston asiakkaaksi vasta silloin, kun hänellä on voimassa oleva oleskelulupa Suomeen (Maahanmuuttaja). Turvapaikanhakija saa kuitenkin tehdä

töitä joko kolmen tai kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun hän on hakenut turvapaikkaa. Jos turvapaikanhakija on näyttänyt voimassa olevan passin viranomaiselle turvapaikkahakemusta tehdessään, voi hän aloittaa työnteon kolmen kuukauden kuluttua. (Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus.)

Suomeen vakinaisesti muuttava henkilö kuuluu yleensä muuttopäivästä lähtien Suomen sosiaaliturvaan. Tällöin hän voi saada etuuksia Kelasta, kuten esimerkiksi työttömyysetuutta. (Kela 2018.) Työttömyysetuuden saamiseksi pitää ilmoittautua ensin TE-palveluihin työttömäksi työnhakijaksi. Kyseistä etuutta ei voi saada, jos hakija on päätoiminen opiskelija, tai hän ei voi ottaa vastaan kokoaikaista työtä. Työtön maahanmuuttaja voi hakea Kelasta myös toimeentulotukea. (Kotoutumissuunnitelman aikainen toimeentulo.)

Maahanmuuttajat voivat opiskella missä tahansa koulutuksessa samoin ehdoin kuin kansuomalaisetkin. Peruskoulu on pakollinen kaikille Suomen 7-16 -vuotiaille lapsille ja nuorille. Sen suoritettuaan opiskelija voi jatkaa ammatilliseen oppilaitokseen tai lukioon. Aikuislukiot järjestävät perusopetusta sellaisille maahanmuuttajille, joilla ei ole peruskoulun päätötodistusta omasta maastaan. Tässä koulutuksessa opiskelija oppii erilaisia oppiaineita, kuten esimerkiksi matematiikkaa, historiaa ja biologiaa. Perusopetukseen osallistuessaan maahanmuuttajan on hyvä osata suomea jonkin verran. (Helsingin aikuislukio 2017.)

Lukio on yleissivistävä ja vapaaehtoinen toisen asteen oppilaitos, josta on mahdollista valmistua ylioppilaaksi. Yli 18-vuotiaat henkilöt voivat hakea opiskelemaan aikuislukioon, jossa voi myös suorittaa ylioppilastutkinnon tai opiskella vain yhtä ainetta. (Lukio 2017.) Maahanmuuttaja, joka haluaa parantaa suomen tai ruotsin kielen taitoaan ennen lukioon hakeutumista, voi hakea lukioon valmistavaan koulutukseen. Tässä koulutuksessa pärjätäkseen opiskelijan on osattava kieltä niin hyvin, että hän pystyy seuraamaan opetusta. (Lukioon valmistava koulutus 2017.)

Ammatillisen perustutkinnon opiskeleminen johtaa usein suoraan ammattiin ja työelämään. Opiskelu on lukiokoulutukseen verrattuna käytännönläheisempää. Tutkinto suoritetaan näyttöillä, eli ammattitaito osoitetaan käytännön työtehtävillä. (Opetushallitus.) Näyttötutkinto sopii myös silloin, jos maahanmuuttaja on suorittanut toisessa maassa ammatillisen tutkinnon ja haluaa rinnastaa sen suomalaiseen tutkintoon (Ammatillinen koulutus 2018). Tutkinto on mahdollista suorittaa myös oppisopimuskoulutuksessa. Jos hakijan äidinkieli on muu kuin suomi, tarvitsee hän todistuksen kielitaidostaan hakiessaan ammatilliseen koulutukseen. Mikäli todistusta ei ole, hän saa kutsun kielikokeeseen. (Opetushallitus.) Ne maahanmuuttajat, jotka haluavat suorittaa ammatillisen perustutkinnon, voivat hakeutua ensin ammatilliseen koulutukseen valmistavaan Valma -koulutukseen. Tässä koulutuksessa maahanmuuttaja voi

kehittää kielitaitoaan sekä parantaa peruskoulun todistustaan. Lisäksi hän saa tietoja ja taitoja, jotka auttavat myöhemmin ammatillisessa koulutuksessa. (Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus 2017.) Maahanmuuttaja, joka on suorittanut peruskoulun tai lukion ulkomailla, voidaan valita ammatilliseen koulutukseen harkinnan perusteella (Koulutukseen hakeminen 2017).

Maahanmuuttaja voi hakea ammattikorkeakouluun, jos hän on suorittanut ammattikoulun, lukion tai ylioppilastutkinnon Suomessa tai jossakin muussa maassa. Ammattikorkeakoulut voivat järjestää maahanmuuttajille koulutusta, jonka tavoitteena on antaa heille riittävä kielitaito ja muut tarvittavat valmiudet AMK-opintoja varten. Hakijalta vaaditaan usein suomen kielen taidon tasoa B1 tai B2, joka tarkoittaa itsenäisen kielenkäyttäjän kielitaitoa. (Ammattikorkeakoulu 2018.) Yliopistoon hakiessa on samat ehdot kuin ammattikorkeakouluissakin, eli hakijan pitää olla suorittanut suomalaisen ylioppilastutkinnon, ulkomaisen tutkinnon, joka vastaa ylioppilastutkintoa tai ammatillisen loppututkinnon (Yliopistot 2017).

Jos maahanmuuttajalla on ulkomailla hankittu tutkinto, jota hän haluaa hyödyntää Suomessa, voi hän hakea tutkinnon tunnustamista Opetushallitukselta. Tutkinnon tunnustaminen tarkoittaa päätöstä siitä, millaisen kelpoisuuden ulkomailla hankittu tutkinto antaa työ- tai opiskelupaikan hakemiseen Suomessa. Mikäli maahanmuuttaja haluaa jatkaa opiskelua Suomessa, voidaan ulkomailla suoritettut opinnot ottaa huomioon akateemisen tunnustamisen avulla. (Ulkomaiset tutkinnot Suomessa 2015.)

Kansalais- ja työväenopistoissa maahanmuuttajat voivat opiskella ja harrastaa esimerkiksi kieliä, käsitöitä, liikuntaa ja kuvataidetta sekä ruoanlaittoa. Niissä ei kuitenkaan voi suorittaa ammatillisia opintoja. Opistot järjestävät myös maahanmuuttajille suunnattuja suomen kielen kursseja. Kansanopistot puolestaan tarjoavat ammatillista koulutusta ja harrastuskursseja. Lisäksi ne järjestävät paljon opetusta maahanmuuttajille, kuten suomen kielen opetusta ja valmentavaa koulutusta. (Opiskelu harrastuksena 2018.)

Maahanmuuttaja voi opiskella suomen kieltä monella eri tavalla. Suomen kielen kursseja tarjoavat esimerkiksi työväenopistot, kansalaisopistot, aikuislukiot ja kesäyliopistot. Kieltä voi opiskella myös työvoimakoulutuksessa sekä ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa ja lukioon valmistavassa koulutuksessa. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaat voivat päästä suomen kielen kursseille TE-palveluiden kautta. Kielenopetuksen tarve arvioidaan, kun maahanmuuttajalle tehdään kotoutumis- tai työllistymissuunnitelma. (Suomen kielen opiskelu 2017.) Maahanmuuttaja voi opiskella kieliä myös itsenäisesti, sillä materiaalia löytyy netistä ja kirjastoista.

Maahanmuuttajille on suunnattu erilaisia koulutuksia monissa oppilaitoksissa, joista otan tässä yhteydessä esimerkiksi muutaman. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa voi mm. opiskella

suomen kieltä ja tutustua ammatilliseen koulutukseen (Maahanmuuttajille suunnatut koulutukset 2018). Polku -Suomen kieltä aikuisille maahanmuuttajille on kotoutumiskoulutukseen rinnastettava koulutus, jonka aikana voi esimerkiksi oppia suomen kieltä sekä tutustua ammatteihin ja harjoitella työpaikalla (Polku-Suomen kieltä aikuisille maahanmuuttajille 2018). Stadin ammattiopistossa on myös suomen kielen kursseja pienten lasten kotivanhemmille sekä jo pidempään Suomessa asuneille maahanmuuttajille (Maahanmuuttajille suunnatut koulutukset 2018).

Amiedu on Helsingissä toimiva ammatillinen aikuiskoulutuskeskus, joka tarjoaa maahanmuuttajille erilaisia koulutuksia, kuten kielikoulutusta, ammatillista koulutusta sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta (Amiedu). Nuorille maahanmuuttajille on järjestetty koulutusta esimerkiksi Diakoniaopistossa. Opisto tarjoaa Numa-koulutusta, jossa opiskelija voi parantaa suomen kielen taitoaan sekä kehittää opiskelutaitojaan ja selkiyttää ammatinvalintaa. Koulutuksen jälkeen maahanmuuttajan on helpompi päästä ammatilliseen koulutukseen. (Diakoniaopisto.)

Stadin osaamiskeskus tarjoaa koulutuksia ja palveluita yli 17-vuotiaille oleskeluluvan tai turvapaikan saaneille henkilöille. Palveluihin kuuluu mm. työelämävalmennusta, osaamiskartoitusta sekä suomen kielen opetusta ja ammatillisia pajoja. (Palvelut 2018.) Osaamiskeskus yhdistää koulutuksen ja työllistymisen palvelut helsinkiläisille maahanmuuttajille (Tutustu osaamiskeskukseen 2018).

Maahanmuuttajat voivat kysyä työllistymiseensä liittyvistä asioista työ- ja elinkeinotoimistosta joko soittamalla tai käymällä paikan päällä. Muita mahdollisia paikkoja, joista he voivat saada neuvoja ja apua on esimerkiksi International House ja Luckan Integration. International House Helsingin palvelut on suunnattu kaikille maahanmuuttajille, jotka ovat hiljattain muuttaneet pääkaupunkiseudulle. Se tarjoaa heille suurimman osan alkuvaiheen palveluista. Lisäksi yritykset ja työnantajat saavat sieltä apua ulkomaiseen työvoimaan ja sen rekrytointiin liittyvissä kysymyksissä. International House on suunniteltu pysyväksi palveluksi, mutta se on käynnistetty ensin Helsingin kaupungin koordinoimalla pilotilla. Pilottiin osallistuvat Uudenmaan TE-toimisto, Eläketurvakeskus, Verohallinto, Uudenmaan maistraatti, kaupungin maahanmuuttajanneuvonta sekä Kelan In To Finland -palvelu ja Helsingin seudun kauppakamari. (Helsingin kaupunki 2017.) Luckan Integration tarjoaa myös kotoutumista tukevia palveluita pääkaupunkiseudulla. Yksilöllisen neuvonnan lisäksi maahanmuuttajille on järjestetty mm. työnhakuun liittyviä tilaisuuksia ja ryhmiä. Luckan Integration tukee asiakkaitaan myös kotoutumaan ruotsin kielellä. (Luckan Integration.)

6 Työllistymisen ja maahanmuuton hyödyt

Työntekoa arvostetaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Työ on tärkeä osa kotoutumista, sillä työssäolo ja opiskelu kiinnittävät maahanmuuttajan ympäröivään yhteiskuntaan. Lisäksi sen avulla saa helpommin kontaktin suomalaisiin. Työskentely tuo hyväksyttävyyttä ja omakin itsetunto kohentuu, kun kokee pystyvänsä elättämään itsensä ja perheensä. (Räty 2002, 179.) Tästä voi huomata, että työskentelyllä on monia positiivisia vaikutuksia maahanmuuttajan näkökulmasta. Kiinnittyminen yhteiskuntaan ja kontaktin ottaminen muihin ihmisiin saattaa edistää henkistä hyvinvointia sekä osaltaan myös ehkäistä syrjäytymistä. Syrjäytymiseen voivat vaikuttaa monet tekijät, kuten työttömyys, pienet sosiaaliset verkostot sekä huoli toimeentulosta ja puutteellinen kielitaito (Rasilainen 2016, 24).

Työkokemuksen saaminen suomalaisesta työelämästä voi olla maahanmuuttajille arvokas kokemus tulevaisuutta ajatellen. Ensimmäinen työpaikka ja sieltä saatu kokemus onkin tärkeää, koska työnantajat usein luottavat Suomessa saatuun työkokemukseen enemmän kuin ulkomailla hankittuun (Aho ym. 2017, 12-13). Näin ollen on tärkeää, että maahanmuuttajat pääsevät työkokeiluun tai työllistyvät ensin vaikkapa määräaikaiseen työsuhteeseen, josta olenkin maininnut maahanmuuttajien työllistymistä käsittelevässä kappaleessa.

Kielitaitoinen ja työllistynyt maahanmuuttaja on Suomelle tärkeä voimavara. Koulutusmaailmassa tarvitaan eri kieliä taitavia esimerkiksi varhaiskasvatuksessa sekä oman äidinkielen ja uskonnon opetuksessa. Myös tulkeista ja kääntäjistä on pulaa. Suomi tarvitsee kaikkien tulijoiden osaamista, sillä heillä kaikilla on potentiaalia, kielitaitoa sekä kansainvälisiä verkostoja. (Rasilainen 2016, 5,59.) Jokaisella tulijalla on jotain annettavaa Suomelle, riippumatta siitä, onko maahanmuuttaja tullut tänne esimerkiksi pakolaisena tai työpaikan vuoksi. Ammattitaitoiset maahanmuuttajat laajentavat Suomen innovaatio- ja osaamispohjaa. Lisäksi he tukevat liiketoimintaa, vahvistavat yritysten kilpailukykyä sekä houkuttelevat tänne uusia investointeja ja luovat uusia työpaikkoja. (Sisäministeriö 2018, 20.)

Työikäisen väestön määrä vähenee vuosittain noin 10 000 henkilöllä, koska eläkkeelle poistuvat ikäluokat ovat suurempia kuin työelämään siirtyvät. Lisäksi työllisyysaste on laskenut 69 prosenttiin. Maahanmuuton lisäämisellä voidaan kasvattaa työikäisen väestön määrää ja tavoitella työllisyysasteen nostamista kestäväälle 75 prosentin tasolle. Vuotuisen maahanmuuton pitäisi kuitenkin kasvaa entisestään, jotta työvoima ei lähivuosina supistuisi ja työvoiman tarpeeseen voitaisiin näin vastata. (Myrskylä & Pyykkönen 2015, 1.) Vaikka maahanmuuttajien määrä kasvaisikin on tärkeää, että he työllistyvät hyvin. Heidän työllistymistään voi helpottaa se, että yhä useimmissa ammateissa on vuoden 2017 ammattibarometrin mukaan työvoimapulaa (Ammattibarometri: Työvoimapula laajenee uusiin ammatteihin 2017).

Suuri osa maahanmuuttajista on nuoria, millä on positiivinen vaikutus väestön ikärakenteeseen ja työllistymisen kautta myös taloudelliseen huoltosuhteeseen (Busk ym. 2016). Viime vuosina Suomen väestömäärä on kasvanut maahanmuuton myötä, sillä Suomessa syntyneiden määrä on ollut kuolleiden määrää pienempi muutaman vuoden ajan (Syntyneitä vähemmän kuin kuolleita vuonna 2016). Taloudelliseen huoltosuhteeseen vaikuttaminen edellyttää, että maahanmuuttajat löytävät työpaikan itselleen. Lisäksi maahanmuuton on oltava pysyvää ja jatkettava suurena. (Sisäministeriö 2018, 15.)

7 Työllistymisen haasteet

Suomalainen normijärjestelmä mitätöi osiltaan maahanmuuttajan kyvyt, sillä kotimaassa suoritettu tutkinto ei välttämättä päde Suomessa. Kotimaassa saatua työkokemusta ei myöskään aina pidettä arvossa Suomen työelämässä. Lisäksi kotimaassaan korkeasti koulutetut haluaisivat käyttää ammattitaitoaan Suomessa. Korkeasti koulutettujen työt usein vaativat erittäin hyvää suomen kielen taitoa. (Räty 2012, 114-115, 180.) Tämä selkeästi vaikeuttaa työnsaantia ja voi aiheuttaa riittämättömyyden tunnetta sekä arvostuksen puutteen kokemuksia maahanmuuttajassa. Totuttelua vaatii varmasti myös siirtyminen vaikkapa lääkärin tehtävistä siivoustöihin tai kokonaan työttömäksi jääminen. Vaikka maahanmuuttaja voisikin hyödyntää aiempaa osaamistaan, on huomattu, että työllistyminen saattaa kuitenkin viivästyä. Koulutettujen maahanmuuttajien pääsy työmarkkinoille hidastuu johtuen olemassa olevan osaamisen tunnistamisen ja aiemmin hankitun osaamisen hyväksi lukemisen toimimattomuudesta sekä prosessin hitaudesta ja tutkinnon tunnistamisen käytänteiden tietämättömyydestä (Valtionneuvoston kanslia 2016, 2).

Pakolaisten tilanne on erityisesti työllistymistä ajatellen usein vaikea. Heidän elämänsä on saattanut olla vaikea, sillä matka Suomeen ja oleskelu pakolaisleireillä on voinut olla täynnä väkivaltaisia kokemuksia, joiden vaikutus näkyy pitkäänkin. Useissa tutkimuksissa onkin osoitettu näyttöä pakolaisten heikommasta mielenterveydestä muihin maahanmuuttajiin verrattuna. Monesti pakolaiset ovat olleet sodan keskellä, jossa he ovat nähneet tai kokeneet väkivaltaa eri muodoissa. Tällaiset kokemukset vaikeuttavat sopeutumista uuteen kotimaahan. (Alitolppa-Niitamo 2013, 68.) Näin ollen voi todeta, että työllistyminen saattaa viedä aikaa. Kuten aiemmin olenkin tutkimusten muodossa todennut, on pakolaisten työn saanti vaikeampaa verrattuna muihin ryhmiin. Monesti pakolaisten sukulaisia ja läheisiä on jäänyt kotimaahan. Perheestä erossa eläminen on yksi keskeisimmistä esteistä sopeutumista ajatellen, sillä epätietoisuus heidän turvallisuudestaan vaikeuttaa työnhakuun ja kieliopintoihin keskittymistä (Rasilainen 2016, 25).

Kielitaito on tärkeässä asemassa, sillä maahanmuuttajan työllistyminen pysähtyy usein puutteelliseen kielitaitoon, vaikka yhä useammissa työtehtävissä pärjää nykyisin ilman kansallista kielitaitoa (Rasilainen 2016, 35). Työllistyminen ilman suomen kielen taitoa olisi varmasti

eduksi, sillä näin maahanmuuttaja saisi kokemusta työelämästä ja voisi myös oppia samalla kieltä. Kielitaito kehittyy nopeasti työssä ja aidoissa vuorovaikutustilanteissa (Rasiainen 2016, 23). Kielitaidon voi myös todeta olevan arvokasta, sillä 2014 vuonna Suomessa pysyvästi asuvat ulkomaalaistaustaiset pitivät suomen tai ruotsin kielen taitoa tärkeämpänä esteenä työllistymiselleen (Nieminen ym. 2015, 132). On selvää, että kielitaito lisää mahdollisuuksia päästä työelämään, sekä parantaa muutenkin maahanmuuttajan mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa. Heikko suomen tai ruotsin kielen taito on verkostojen puutteen ja yhteiskunnan asenteiden ohella keskeisimpiä esteitä työllistymiselle (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta 2016, 20).

Useat työpaikat edellyttävät koulutusta ja erityisosaamista, mikä saattaa aiheuttaa maahanmuuttajien työllistymiselle haasteita (Eronen ym. 2014, 61). Suomeen muuttaa vuosittain vähän tai ei lainkaan kouluja käyneitä ihmisiä, joista osa ohjautuu aluksi luku- ja kirjoitustaidon opetukseen sekä aikuisten perusopetukseen (Rasilainen 2016, 28). Heidän tiensä työelämään saattaa muodostua pitkäksi. Työllistymisnäkymät ilman peruskoulun jälkeistä koulutusta ovat Suomessa rajatut (Rasialainen 2017, 27). Tilannetta saattaa vaikeuttaa myös puutteellinen kielitaito, sekä kokemuksen vähäisyys suomalaisesta työelämästä.

Maahanmuuttajien koulutusten epäkohdat vaikuttavat myös työllistymiseen. Usein jonot kotoutumiskoulutukseen ovat pitkät, eivätkä kaikki halukkaat pääse välttämättä mukaan ollenkaan. Lisäksi aina ei ole saatavilla johdonmukaista ja innostavaa jatkokoulutusta kotoutumiskoulutuksen päätyttyä. (Rasilainen 2016, 4.) Tämä voi aiheuttaa sen, ettei koulutus ole mieleinen maahanmuuttajan mielestä, jolloin työllistyminen kyseisen koulutuksen myötä ei välttämättä ole todennäköistä. Maahanmuuttajat ohjautuvatkin usein koulutuksiin sen perusteella, mitä on tarjolla. Henkilön koulutustarpeet ja oma osaamis- ja koulutustausta ei tule huomioiduksi. (Valtioneuvoston kanslia 2016, 1.)

On myös todettu, että kotoutumiskoulutus ei johda usein työllistymiseen, vaan luo pohjan seuraaville toimenpiteille. Kaikkien halukkaiden nopea kotoutumiskoulutukseen pääseminen on tärkeää, koska se on monelle maahanmuuttajalle ensimmäinen palvelu. Eri toimenpiteiden väliin jäävien aikojen on todettu olevan pitkiä. Pitkät ajat ovat haitaksi maahanmuuttajan kielitaidon kehittymistä ja ylläpitoa ajatellen. Kielitaidon ylläpitäminen on tärkeää myös työttömälle, pidempään maassa asuneelle maahanmuuttajalle, joka ei enää kuulu kotouttamistoi-
mien piiriin. Mikäli hänen kielitaitonsa on puutteellinen, voi se olla esteenä työllistymiselle. (Eronen ym. 2014, 63, 72.) Näin ollen on tärkeää, että heillekin on tarjolla kielitaitoa parantavia koulutuksia ja kursseja.

Työnantajat suhtautuvat toisinaan epäluuloisesti maahanmuuttajia kohtaan. On todettu, että työnantajien ja maahanmuuttajien välistä kohtaamista ei tapahdu riittävästi. (Räty 2012, 184

& Eronen ym. 2014, 66.) Tämä on varmasti yksi syy, joka voi selittää työnantajien epäluuloista suhtautumista. Työnantajien asenteilla ja ennakkoluuloilla voi olla vaikutusta maahanmuuttajien työllistymiseen (Eronen ym. 2014, 62). On hyödyllistä, että maahanmuuttajat pääsevät työelämään, jotta mahdolliset ennakkoluulot saavat mahdollisuuden muuttua, sillä usein uusi ja tuntematon aiheuttaa ennakkoluuloja. Maahanmuuttoon liittyvät asenteet ovat tutkimustiedon mukaan kiristyneet jonkin verran 2015 vuoden jälkeen. Suurin osa kansasta kuitenkin tuomitsee rasismia (Sisäministeriö 2018, 31). Rasismia lisäksi työllistymistä vaikeuttaa myös maahanmuuttajien sosiaalisten verkostojen puute, joiden avulla voi hakeutua työelämään. Merkittävä osa työpaikoista ei välttämättä välity julkisten työvoimapalveluiden kautta. (Räty 2012, 184 & Eronen ym. 2014, 66.)

Työllistymiselle aiheuttaa esteitä myös maahanmuuttajataustaisten naisten aikainen perheellistyminen sekä korkea ikä. Naimattomuuden ja alaikäisten lasten puuttumisen on todettu olevan tärkeimpiä työuraa kasvattavia tekijöitä naisilla. Naiset tarvitsevat tukea mm. kielitaidon, koulutuksen sekä työkokemuksen saamiseksi. (Busk ym. 2016, 7.) Tämä on tärkeää erityisesti kotoutumisen näkökulmasta. Pitkään kotona oleminen voi edistää syrjäytymistä sekä tehdä esimerkiksi koulutukseen lähtemisestä vaikeaa. Pienten lasten äidit eivät ehdi riittävästi koulutukseen kotoutumisen aikana. Naisten kouluttautuminen edistää heidän tasa-arvoaan ja itsemääräämisoikeuttaan ja on tärkeää koko perheen kotoutumista ajatellen. (Valtioneuvoston kanslia 2016, 5.) Korkea ikä voi myös vaikeuttaa työllistymistä, sillä on todettu, että maahanmuuttajien työllisyys paranee vain 37 vuoden ikään asti. (Eronen ym. 2014, 62). 37-vuotiaat ovat kuitenkin varsin nuoria työmarkkinoilla, joten heidän työllistymisensä tukeminen perheellisten naisten ohella on hyödyllistä.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten asema on vaikea, sillä peruskoulun päättävillä nuorilla on huomattu olevan korkea riski jäädä koulutuksen ulkopuolelle (Eronen ym. 2015, 15). Nuorten riski jäädä opintojen ja työn ulkopuolelle on moninkertainen verrattuna kantaväestöön. Maahanmuuttajanuoret jatkavat kaksi kertaa harvemmin peruskoulusta toisen asteen opintoihin suomalaistaustaisiin nuoriin verrattuna. (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta 2016, 38, 44.) Syitä kouluttamattomuuteen on varmasti monia. Yhtenä keskeisenä tekijänä saattaa olla puutteellinen kielitaito. Nuorten yleisimpinä ongelmina pidetäänkin kielitaitoa sekä koulutusjärjestelmän edellyttämien opiskeluvälineiden puutetta (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta 2016, 45).

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opintomenestys on huonompi suomalaistaustaisiin verrattuna johtuen heikoista kielellisistä valmiuksista. Ammatillisessa- ja lukiokoulutuksessa sekä korkeakouluissa kieliopinnot järjestetään pääasiallisesti valmentavassa koulutuksessa ennen varsinaisia opintoja. Mahdollisuus kielitaidon parantamiseen vaihtelee opintojen aikana ja

työelämässä mahdollisuus siihen on vähäinen. Maahanmuuttajan opinnot voivat pysähtyä tai jumiutua valmentaviin/valmistaviin opintoihin, koska tutkintoihin johtaviin koulutuksiin on liian korkeat kielitaitovaatimukset. (Valtionneuvoston kanslia 2016, 3.) Kielitaidon vahvistaminen on tärkeää koko opintojen ajan ja vielä myöhemminkin työelämässä. OECD:n vuonna 2016 julkaisemassa tutkimuksessa *Immigrant Students at Schools. Easing the Journey Towards Integration*, nostettiin keskeiseksi suositukseksi muuhun opiskeluun integroidun kielen opetuksen iästä riippumatta. Suomessa on paljon maahanmuuttajanuoria, jotka eivät puhu koulujen opetuskieliä kotonaan. (Valtionneuvoston kanslia 2016, 4.) Kielen opiskelun ja muiden opintojen yhdistäminen on hyödyllistä, sillä ammatti ja paikallisen kielen hallinta ovat merkittäviä tekijöitä työllistymistä ja jatko-opintoja ajatellen.

Maahanmuuttajien työllistymistä voi heikentää myös erilaiset sosiaalietuudet, kuten esimerkiksi työttömyysrahat ja toimeentulotuki. Työttömyys- ja sosiaaliturvajärjestelmä voi luoda kannustinloukkuja, sillä lyhytaikaisen työn vastaanottaminen ei ole välttämättä kannattavaa etuuksien katkeamisen vuoksi (Busk ym. 2016, 47). Helsingin kaupungin maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö Ilkka Haahtelan mukaan järjestelmä pitäisi muuttua sellaiseksi, että kaikenlaisen työn vastaanottaminen olisi kannattavaa. Osa-aikaisen tai pienipalkkaisen työn ottaminen ei aina kannata, koska tuillakin pärjää. Haahtelan mielestä olisi myös tärkeää, että vastaanottokeskuksissa useamman vuoden päätöstään odottavat turvapaikanhakijat olisivat saaneet sinä aikana koulutusta tai työtä. Näin on mahdollista, että he oppivat turvautumaan jatkossakin järjestelmään, joka pitää huolta. (Jauhiainen 2018.) Kannustaminen opiskeluun ja työntekoon on hyödyllistä niin maahanmuuttajan kuin Suomenkin heikentyneen työllisyysasteen näkökulmasta. Aktiivinen osallistuminen yhteiskuntaan auttaa maahanmuuttajaa luomaan kontakteja muihin ihmisiin, sekä edistää tunnetta omasta pystyvyydestä.

8 Miten työllistymistä tuetaan ja edistetään

Monet maahanmuuttajat tarvitsevat yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla paikkansa löytämiseksi tukea kielen oppimiseen ja oman osaamisen tunnistamiseen sekä kehittämiseen. Kotoutumiskoulutuksen ohella TE-toimistossa on tarjolla omaehtoisia koulutuksia, joita järjestävät eri aikuisoppilaitokset, ammatilliset oppilaitokset ja kunnat. (Rasilainen 2016, 4, 31.) Palvelujärjestelmä -kappaleessa olen käsitellyt suomalaista koulutusjärjestelmää maahanmuuttajien tarpeet huomioiden, sekä muiden keskeisten toimijoiden roolia heidän työllistymisensä tukemisessa.

Valtioneuvosto on käynnistänyt kotouttamishankkeen vuosille 2016-2019, jonka yhtenä keskeisenä tavoitteena on nopeuttaa maahanmuuttajien kouluttautumista ja työllistymistä. Hankkeella on monia erilaisia tavoitteita niiden nopeuttamiseksi, joista olen ottanut esille sellaisia, jotka vastaavat mainitsemiini työllistymisen haasteisiin. Yhdeksi tavoitteeksi on asetettu kotoutumisen nopeuttaminen siten, että turvapaikanhakijoille käynnistetään alkukartoitus

välittömästi myönteisen oleskeluluvan saatuaan (Valtionneuvoston kanslia 2016, 2). Näin mahdollinen toimeentulo ei jatku, vaan maahanmuuttajat saadaan kiinnittymään yhteiskuntaan jokaisen yksilölliset tarpeet huomioiden. Tarkoituksena on ottaa käyttöön kotoutumiskoulutuksen työelämälähtoisemmät toteuttamistavat siten, että se vastaa paremmin maahanmuuttajien osaamiseen sekä työnantajien rekrytointitarpeeseen. Lisäksi ammatillisesti suuntautunutta kotoutumiskoulutusta suunnataan enemmän aloille, joilla on työvoimapulaa. (Valtionneuvoston kanslia 2016, 3.)

Kielen opiskelun on todettu olevan työllistymisen kannalta tärkeää, joten kotouttamisohjelmassa tavoitteeksi on asetettu kielenopetuksen integrointi osaksi työssäoppimista, työharjoittelua ja muuta opiskelua. Myös korkeakoulujen suomen ja ruotsin kielen intensiivikurssien tarjonta varmistetaan. Edellisten tavoitteiden lisäksi kielen oppimisessa halutaan edistää uutta teknologiaa. Tarkoituksena on jakaa tietoa mahdollisuudesta opiskella itsenäisesti kieliä digitaalisista oppimateriaaleista. (Valtionneuvoston kanslia 2016, 4.) Tämä on hyödyllistä erityisesti kotiäitejä ja sellaisia henkilöitä ajatellen, joille ei ole helppoa poistua kotoaan opiskelemaan. Kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat on myös erikseen otettu kotouttamisohjelmassa huomioon. Tavoitteena on, että vanhemmilla on mahdollisuus mennä kielikoulutukseen, sillä lastenhoito järjestetään sen ajaksi järjestöjen ja avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan avulla (Valtionneuvoston kanslia 2016, 6).

Maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen ovat päättäneet tarttua keväällä 2016 Jyväskylän yliopisto ja Metropolia Ammattikorkeakoulu. Metropolia perusti näyttökeskuksen turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien ammatillisen osaamisen tunnistamiseen. Tässä keskuksessa pyrittiin tunnistamaan henkilön osaaminen ja ohjaamaan työelämään tai täydennyskoulutukseen. Jyväskylän yliopistoon puolestaan perustettiin infopiste, jossa korkeakoulutettuja turvapaikanhakijoita ohjattiin jatko- ja täydennyskoulutukseen. Molempien aloitteiden tavoitteena on edistää kotoutumista sekä luoda lyhyempiä teitä koulutukseen ja työelämään. (Rasilainen 2016, 40.) Valtion kotouttamisohjelma tukee myös koulutettujen maahanmuuttajien pääsyä työmarkkinoille tehostamalla osaamisen ja tutkintojen tunnustamista parhaat pohjoismaiset käytännöt huomioiden. Tähän päästään luomalla valtakunnalliset toimintatavat ulkomailla hankitun ammatillisen tutkinnon tunnistamiseen ja tunnustamiseen. (Valtionneuvoston kanslia 2016, 3.)

Maahanmuuttajien joukossa on sellaisia henkilöitä, joilla on hyvin vähän tai ei lainkaan koulutusta, joten heidät usein ohjataan ensin aikuisten perusopetukseen tai luku- ja kirjoitustaidon kursseille (Rasilainen 2016, 28). Valtion kotouttamisohjelman tavoitteena on uudistaa aikuisten perusopetusta niin, että siihen sisältyy tutustumista työelämään ja valinnaisena ammatillisia opintoja. Lisäksi osaksi aikuisten perusopetukseen kytketään luku- ja kirjoitustaidon opetus. Tämä uudistettu opetus on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2018. (Valtionneuvoston kanslia

2016, 4.) Maahanmuuttajalle on selkeämpää, että hän saa tarvitsemansa koulutukset helposti samasta paikasta. Maahanmuuttajien joukossa on todennäköisesti oppivelvollisuuden ylittäneitä henkilöitä, joten heille pyritään myös järjestämään tarvittava määrä perusopetusta tai siihen valmistavaa koulutusta.

Valtion kotouttamisohjelmaan vuosille 2016-2019 on kirjattu, että maahanmuuttajille suunnattua, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, sekä tutkintotavoitteista koulutusta ja siihen kytkeytyvää opiskeluvalmiuksia parantavaa koulutusta lisätään (Valtioneuvoston kanslia 2016, 3). Tämä on varmasti hyödyllistä, sillä erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten yleinen ongelma kielitaidon lisäksi on juuri opiskeluvalmiuksien puute (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta 2016, 45).

Työllistymisen edistämiseksi on monenlaisia hankkeita ja projekteja eri puolella Suomea. Tässä yhteydessä haluan mainita SIB-hankkeen sekä Womenton ja Promenton -työuramentoroinnin. Kotouttamisen SIB-hanke on Työ- ja elinkeinoministeriön toteuttama kokeilu, jonka tarkoituksena on tehostaa maahanmuuttajien työllistymistä yksityisellä pääomalla. Varat toimintaan kerätään sijoittajilta, jotka vastaavat hankkeen taloudellisesta riskistä. Valtio maksaa vain tuloksista eli julkiselle sektorille kertyneestä säästöstä. Tavoitteena on työllistää 2500 maahanmuuttajaa kolmen vuoden aikana aloille, joille on vaikeaa löytää työvoimaa. Hanke on käynnistynyt keväällä 2016. SIB-hanke nopeuttaa maahanmuuttajien työllistymistä yhdistämällä yritykset ja työntekijät sekä muokkaamalla kotoutumiskoulutuksen työpaikan tarpeiden mukaisesti. (Maahanmuuttajien kotouttamisen SIB-hanke.) On hyvä, että maahanmuuttaja pystyy jo kotoutumisensa aikana tekemään töitä, jolloin syntyy arvokasta työkokemusta. Samalla myös kielitaito kehittyy. Valtion kotouttamishankkeen tavoitteena on ohjata maahanmuuttajia ja koulutusta työvoiman kysyntä- ja tarjonta-aloille. On hyvä, että työvoimapolusta kärsiville aloille saadaan työvoimaa, mutta kuitenkin tärkeimpänä lähtökohdana pitää olla maahanmuuttajan oma kiinnostus ja lähtökohdat.

Womenton (naiset) ja Promenton (miehet ja naiset) työuramentoroinnin tarkoituksena on tukea koulutettuja maahanmuuttajia, sekä auttaa heitä verkostojen luomisessa ja suomalaisen työelämän tuntemuksen syventämisessä. Mentorointi on voimaannuttava prosessi, jossa kokenempi henkilö (mentori) auttaa kokemattomampaa (aktori) kasvattamaan osaamistaan ja löytämään polkuja, jotka tähtäävät työllistymiseen koulutusta vastaavalle alalle. Tässä työs kentelyssä voidaan selvittää aktorin tavoitteita ja mentorin verkostojen avulla löytää hänelle vaikkapa jatko- tai täydennyskoulutus-, harjoittelu- tai työpaikka. Mentori voi auttaa aktoria tekemään esimerkiksi ansioluettelon ja hakemuksen työnhakua varten. Mentorointiohjelmat parantavat yhteiskunnan valmiutta ottaa maahanmuuttajat osaksi suomalaista työelämää. Lisäksi ohjelma tukee maahanmuuttajien osallisuutta. (Mentorointi.)

Pääkaupunkiseudulla on erilaisia hankkeita työttömille, jotka soveltuvat hyvin myös maahanmuuttajille. Esimerkkejä näistä hankkeista ovat Koillis-Helsingin Työ ja Toiminta Ko-Ty ry Tu-keva-Hanke. Hankkeeseen osallistuvia asiakkaita työllistetään työkokeiluna tai palkkatuella vanhuksille tarkoitettuun maksuttomaan kotityöpalvelutoimintaan. Työntekijöitä autetaan samalla työ- ja opiskelupaikkojen haussa sekä työnhakuun liittyvien dokumenttien teossa. (Uudenmaan ELY-keskus ja TE-toimisto 2018.) Työkokeilu ja palkkatuettu työ ovat määräaikaista, mutta ne edistävät siitä huolimatta maahanmuuttajien kotoutumista, sekä mahdollisesti helpottavat työnsaantia myös tulevaisuudessa.

Monik ry on Helsingissä toimiva monikulttuurinen järjestö, jonka tarkoituksena on edistää eri kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja tukea maahanmuuttajia kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan (Tietoa meistä, Monik ry 2016). Heillä on erilaista työllisyystoimintaa, jotka tukevat työnhakijoiden pääsyä työelämään. Toiminta on suunnattu erityisesti maahanmuuttajataustaisille nuorille. Esimerkiksi Urax- työnhakuvalmennushankkeen tavoitteena on parantaa Helsingissä ja Espoossa asuvien nuorten työllisyystilannetta. Hanke toimii yhteishenkilönä työnantajien ja nuorten välillä luomalla väyliä työelämään. Työnhakuinfojen tarkoituksena puolestaan on auttaa maahanmuuttajia parantamaan työnhakutaitojaan. (Työllisyystoiminta, Monik ry 2016.)

9 Maahanmuuttajan asema työyhteisössä

Viimeisten 20 vuoden aikana Suomen työelämä on muuttunut monikulttuurisemmaksi, sillä useilla työpaikoilla on erilaisista kulttuureista tulevia ihmisiä (Nieminen ym. 2015, 112). Näin ollen onkin tärkeää, että maahanmuuttajat otetaan työyhteisössä huomioon eri tavoin. Huomiota on syytä kiinnittää mm. perehdyttämiseen, kielitaitoon sekä esimiestyöhön ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Perehdyttämiseen tarvitaan usein enemmän aikaa ja se olisikin hyvä aloittaa työntekijän oikeuksien ja velvollisuuksien selventämisellä. Nämä asiat voivat olla erilaisesta kulttuurista tulleelle maahanmuuttajalle uusia ja vieraita. Kielitaidon kehittymistä on hyvä tukea työpaikoilla, sillä se auttaa maahanmuuttajaa kiinnittymään työpaikkaansa. Lisäksi kieltä oppii työtä tehtäessä. (Työterveyslaitos.) Kielitaito karttuu nopeasti työssä ja aidoissa vuorovaikutustilanteissa (Rasilainen 2016, 23).

Monikulttuurisen työpaikan esimiehillä on oltava osaamista ja työkaluja työyhteisön johtamiseen. Avoimuus, tilanneherkkyyks sekä vuorovaikutustaidot ovat keskeisiä esimiehen ominaisuuksia. (Työterveyslaitos). Esimies on myös usein keskeinen henkilö maahanmuuttajan perehdyttämisessä ja sopeutumisessa uuteen työpaikkaan. (Nieminen ym. 2015, 118-119). Yhdenvertaisuuden edistäminen ja monikulttuurisuuden arvostaminen on otettava huomioon toiminnan suunnittelussa. Kaikkia työntekijöitä pitää kohdella tasapuolisesti ja varmistaa, että jo-

kaisella on samanlaiset mahdollisuudet kehittää omaa osaamistaan ja osallistua työpaikan tarjoamiin koulutuksiin. Tärkeää on myös, että työpaikalla on ohjeet syrjintä- ja kiusaamistilanteisiin puuttumiseksi ja niiden ratkaisemiseksi. (Työterveyslaitos.)

Työolotutkimuksen mukaan vuonna 2013 neljä prosenttia palkansaajista oli havainnut kansallisuuteen tai ihonväriin perustuvaa syrjintää tai eriarvoista kohtelua työpaikallaan. Etniseen vähemmistöön kuuluvat palkansaajat kertoivat kokeneensa useammin eriarvoista kohtelua arvostuksen saamisessa sekä koulutukseen pääsyssä ja etenemismahdollisuuksissa verrattuna muihin palkansaajiin. He olivat kokeneet myös syrjintää muita useammin työkavereiden ja esimiesten asenteissa. Palkkauksessa, työvuorojen jaossa ja tiedon saannissa he eivät kokeneet eriarvoista kohtelua enempää kuin muutkaan palkansaajat. Etniseen vähemmistöön ilmoitti kuuluvansa 61 vastaajaa eli noin prosentti palkansaajista. (Työsyrjinnän seuranta Suomessa 2015, 82.) Vastaajia ei ollut niin paljon, että tämän tutkimuksen perusteella voisi todeta syrjinnän ja eriarvoisen kohtelun olevan yleistä. Kuitenkaan sitä ei pitäisi kokea kenenkään, sillä Suomessa työskentelevällä maahanmuuttajalla on samat lailliset oikeudet työssä kuin kantaväestöönkin kuuluvilla henkilöillä (Wrede ym. 2010, 101). Esimerkiksi yhdenvertaisuuslaki edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen henkilön oikeusturvaa julkisessa ja yksityisessä toiminnassa (Finlex 1325/2014).

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014 -tutkimuksen mukaan suurin osa Suomessa asuvista ulkomaalaistaustaisista palkansaajista on arvioinut heitä kohdeltavan työelämässä tasa-arvoisesti. Taustamaita tarkasteltaessa on kuitenkin huomattu, että Lähi-idästä ja Afrikasta lähtöisin olevat palkansaajat ovat havainneet muita ryhmiä enemmän epätasa-arvoista kohtelua työssään. Tätä asiaa voi selittää palkansaajien erilainen asema työelämässä. Työntekijäammateissa toimivista henkilöistä noin joka kuudes kertoi epätasa-arvoisesta kohtelusta, kun ylemmissä toimihenkilöammateissa työskentelevistä noin joka kahdeksas piti kohtelua epätasa-arvoisena. Lähi-idästä ja Afrikasta lähtöisin olevat työntekijät työskentelevät usein työntekijäammateissa. (Nieminen ym. 2015, 114-115 & 117.)

Edellisen tutkimuksen mukaan ulkomaalaistaustaiset palkansaajat arvioivat työtovereiltaan saadun tuen ja avun vähäisemmäksi kuin suomenkieliset vastaajat. Ulkomaalaistaustaisista henkilöistä 66 prosenttia koki saavansa erittäin tai melko paljon tukea, kun suomenkielisillä vastaava osuus oli 82 prosenttia. Myös tässä tutkimuksen osassa Afrikasta ja Lähi-idästä lähtöisin olevat vastaajat arvioivat saavansa tuen vähäisemmäksi kuin esimerkiksi EU-maista ja Pohjois-Amerikasta kotoisin olevat vastaajat. Heistä yli 20 prosenttia koki saavansa tukea työkavereiltaan vähän tai ei lainkaan. Työkavereilta saatu tuki on tärkeää, sillä heidän kauttaan maahanmuuttaja voi oppia kieltä ja työelämän sääntöjä sekä päästä paremmin sisälle suomalaiseen kulttuuriin. (Nieminen ym. 2015, 116.) Edellä mainitut asiat edistävät myös maahanmuuttajan kotoutumista yhteiskuntaan. Esimiestyö puolestaan on arvioitu varsin myönteiseksi, sillä

enemmistö vastaajista koki saavansa tarvittaessa erittäin paljon tai melko paljon tukea ja apua esimieheltään. Tämä on hyvä, sillä kuten aiemmin mainitsin, on esimiehellä tärkeä rooli maahanmuuttajan sopeutuessa uuteen työkuultuuriin. (Nieminen ym. 2015, 118-119.) Tutkimukseen on vastannut yhteensä 3262 ulkomaalaistaustaista henkilöä.

Rolle Alho on tutkinut maahanmuuttajien kokemuksia työehtojen polkemisesta Suomessa. Hän on haastatellut 18 maahanmuuttajaa, joten tulokset eivät välttämättä kuvaa laajasti kyseistä ilmiötä. Haastatelluista maahanmuuttajista yhdeksällä on ollut henkilökohtaista kokemusta ulkomaalaistaustan mukaan eriytyneistä työehdoista. Myös kuusi syrjintää kokemattomista haastatelluista tietää tapauksia, joissa maahanmuuttaja on asetettu työehdoiltaan kantaväestöä heikompaan asemaan. Haastatteluun osallistuneet sanoivat myös, että työhön liittyvät epäkohdat ja ongelmat painoutuivat työuran alkupuolelle. Useimmat heistä perustelivat työehtojen polkemisen sillä, että heidän haavoittuvaa asemaansa, työlainsäädännön puutetta tai valintojen vähyyttä on hyödynnetty taloudellisesti. Työelämätietouden ja valintojen vähyyden maahanmuuton alkuvaiheessa lisää monen haastatellun mielestä mahdollisuutta joutua huonoon asemaan työmarkkinoilla. Epäoikeudenmukaisuutta on koettu enimmäkseen palkkoihin ja työaikoihin liittyvissä asioissa. (Wrede & Nordberg 2010, 101-102.) Kaikista näistä tutkimuksista voi todeta, että työelämään liittyvien oikeuksien tunteminen on tärkeää, jotta kukaan ei joutuisi hyväksymään epätasa-arvoista kohtelua kohdallaan. Työtovereiden asenteisiin voi olla kuitenkin vaikeampaa puuttua, sillä niiden osoittaminen toteen ei ole samalla tavoin helppoa kuin vaikkapa työehtojen rikkomuksiin liittyvät teot. Hyvä esimiestyö ja maahanmuuttajien tiedon lisääminen ovat keskeisimpiä keinoja vaikuttaa työelämässä viihtymiseen.

10 Palveluoppaan toteutus

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen, koska siihen kuuluu toiminnallinen osuus eli palveluopas sekä raportti. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapana voi olla esimerkiksi kirja, opas tai kehittämissuunnitelma. (Virtuaali ammattikorkeakoulu.) Idea palveluoppaan tekemisestä syntyi erään harjoittelupaikan kautta, jonka keskeisimpänä palveluna oli maahanmuuttajille suunnattu neuvonta ja ohjaus. Tässä paikassa järjestin asiakkaille työpajan, jossa käsiteltiin mm. työnhakemista ja työhaastatteluun valmistautumista. Näin sain tästä myöhemmin ideoita tulevaa opasta varten. Aluksi suunnittelin opasta, joka käsittelisi tiivistetysti maahanmuuttajien koko palvelujärjestelmää. Myöhemmin kuitenkin totesin, että tällaisesta oppaasta tulisi liian laaja, joten päädyin valitsemaan työllistymispalvelut. Näin käsiteltävästä aiheesta saa syvällisemmän käsityksen. Opinnäytetyölleni ei löytynyt sopivaa työelämäkumppania, joten oppaan on tarkoitus palvella kaikkia maahanmuuttajien kanssa työskenteleviä.

Työelämäkumppanin puuttumisen vuoksi halusin ottaa yhteyttä kyseisen asiakasryhmän kanssa työskenteleviin henkilöihin saadakseni työlleni jo hieman näkyvyyttä. Lisäksi heidän mielipi-

teidensä avulla sain mahdollisuuden muokata omasta mielestäni valmista palveluopasta. Lähetin oppaan luettavaksi sähköpostitse. En laatinut lukijoille valmiiksi kysymyksiä, vaan halusin saada palautetta vapaamuotoisesti. Oppaan lukivat Monika- Naiset liiton työllistymispalveluista sekä Monik ry:stä olevat kaksi työntekijää. Monika-Naiset on monikulttuurinen järjestö Helsingissä, joka mm. kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajaisille ja -lapsille. Lisäksi järjestö edistää kotoutumista maahanmuuttajien kansalaistointia tukemalla. (Monika-Naiset liitto ry.) Monik ry on myös monikulttuurinen järjestö Helsingissä, joka on perustettu maahanmuuttajanuorten aloitteesta. Sen toiminnan tavoitteena on edistää vuorovaikutusta eri kulttuurien välillä sekä tukea maahanmuuttajia kotoutumaan yhteiskuntaan. (Tietoa meistä, Monik ry 2016.)

Ennen palveluoppaan varsinaista tekoa etsin taustatietoa kirjoista ja internetistä maahanmuuttajien työllistymisestä, josta muodostui myöhemmin opinnäytetyön raportin tietopöytä. Suunnittelin oppaan rakentuvan kolmesta teemasta, jotka ovat: Miten työllistyä? Työn hakeminen ja Työelämässä. Miten työllistyä -osio käsittelee mm. TE-toimiston toimintaa, kotoutumispalveluita sekä suomen kielen opiskelua ja suomalaista koulutusjärjestelmää. Toinen osa keskittyy työhakemuksen ja ansioluettelon kirjoittamiseen ja työpaikkojen hakemiseen. Viimeisen teeman tarkoituksena on lisätä maahanmuuttajien tietämystä omista oikeuksistaan työelämässä, kuten työsopimuksen kirjoittamisesta, palkkauksesta sekä työturvallisuudesta ja työsuhteen päättymisestä. Nämä asiat valikoituivat oppaaseen, koska koin niiden olevan keskeisimpiä maahanmuuttajien työllistymistä ajatellen. Koulutus luo pohjan työllistymiselle, joten sen tärkeyttä on syytä korostaa. Hyvän työhakemuksen ja ansioluettelon tekeminen on omaankin kokemukseeni perustuen aina tärkeää, joten uskon, että maahanmuuttajat hyötyvät tästä. Lisäksi on hyvä tietää omat oikeutensa ja velvollisuutensa työelämässä, koska voi olla, että erilaisista kulttuureista tulleilla ihmisillä on niistä erilaiset käsitykset. Tämä tietämys saattaa vähentää myös maahanmuuttajien riskiä joutua kokemaan vääryyttä tai epäoikeudenmukaisuutta työssään.

Tietoa oppaaseen hain monesta eri lähteestä internetistä. Eniten käyttämäni sivusto on selkeästi Infopankki.fi. Muita lähteitä ovat mm. Maahanmuuttovirasto, Työ- ja elinkeinoministeriö sekä Kela ja Helsingin kaupunki. Infopankki on sivusto, joka palvelee maahanmuuttajia ja vieranomaista monella eri kielellä. Sivusto kokoaa yhteen tietoa esimerkiksi Suomeen muuttamisesta, työstä, opiskelusta sekä asumisesta ja terveydestä. Maahanmuuttajien työllistymiseen löytyy erittäin paljon tärkeää ja hyödyllistä tietoa, joten kokosin oppaaseen tiivistetysti keskeisimmät asiat. Mikäli lukija haluaa tietää aiheesta enemmän, olen laittanut oppaaseen linkkejä eri sivustoille.

Opasta kirjoittaessani minulla ei ollut varsinaista mallia siitä, minkälainen sen tulisi olla. Etsin internetistä muutamia palveluoppaita antamaan vinkkejä ja ideoita. Minulla oli täysi vapaus

päättää oppaan sisällöstä ja ulkonäöstä, joten pidin keskeisimpinä ominaisuuksina helppolu-
kuisuutta, informatiivisuutta sekä visuaalisuutta. Koska oppaan tarkoitus on palvella maahan-
muuttajia, erityisesti kotoutujia, tulee ottaa huomioon mahdollisesti puutteellinen kielitaito.
Tähän avuksi voivat olla kuvat ja värit sekä tietysti selkosuomen käyttö. Kun opas sisältää pal-
jon tietoa, voi ulkonäöllisillä asioilla pitää paremmin myös yllä lukijan mielenkiintoa. Olen
tehnyt oppaan kaikille maahanmuuttajille, mutta kotoutujat ovat keskiössä johtuen erityisesti
heidän usein puutteellisesta kielitaidostaan, sekä kokemusten vähäisyydestä suomalaisesta
työelämästä. Lisäksi oppaan palvelut keskittyvät suurimmaksi osaksi pääkaupunkiseudulle,
koska suurin osa maahanmuuttajista asuu siellä, kuten aiemmin olen todennutkin. Olen kui-
tenkin ottanut huomioon myös muualla Suomessa asuvat.

Palveluoppaan valmistumisen jälkeen olen antanut sen luettavaksi kahdelle maahanmuuttaja-
taustaiselle henkilölle. Tarkoituksena on lisätä oppaan asiakaslähtöisyyttä, sillä muuten se
olisi perustunut vain kantasuomalaisten henkilöiden näkemyksiin ja ajatuksiin. Näiden maa-
hanmuuttajien antamien palautteiden perusteella sain vielä mahdollisuuden muokata sitä. Pa-
lautteiden antaminen oli vapaamuotoista, mutta pyysin lukijoita miettimään oppaan hyödylli-
syyttä työllistymistä ajatellen, sekä kiinnittämään huomioita käyttämäni suomen kieleen. Li-
säksi halusin tietää, onko joitain asioita, joita en ole ottanut oppaassa huomioon.

Työntekijöiden ja maahanmuuttajien antamien palautteiden myötä opas ei muuttunut merkit-
tävästi. Monika-Naiset liiton työntekijä sanoi oppaan olevan kattava ja sisältävän paljon hyö-
dyllistä tietoa. Hänen mielestään opas saattaa olla pitkä ja vaikeaa luettavaa sellaiselle maa-
hanmuuttajalle, jonka suomen kieli ei ole vielä kovin hyvä. Näin ollen hän ehdotti kielen yk-
sinkertaistamista. Myöhemmin pyysin maahanmuuttaja -lukijoita kiinnittämään huomiota op-
paan suomen kieleen. Saman lukijan mielestä opas on myös hyvä työntekijöille, jotka työk-
seen ohjaavat maahan muuttaneita, sekä vapaaehtoisille, jotka opettavat suomen kieltä tai
muuten ohjaavat ja tukevat maahanmuuttajia.

Monik ry:n työntekijä puolestaan ei antanut varsinaista palautetta, vaan antoi ehdotuksia
siitä, mitä oppaaseen voisi vielä lisätä. Hänen kommenttinsa myötä oppaaseen tuli osa, joka
käsittelee sellaisten maahanmuuttajien työllistymistä, joilla ei ole oleskelulupaa Suomeen.
Hän sanoi, että kannattaa kirjoittaa osio niille, joilla on Schengen -viisumi tai oleskelulupa
toisessa Schengen -maassa, ja jotka saapuvat Suomeen työllistyäkseen. Heitä on hänen mu-
kaansa paljon, eikä heille ole riittävästi ohjeita. Tämän lisäksi lisäsin oppaaseen pieniä hu-
omioita otsikoiden alle, kuten esimerkiksi maininnan työssäoloehdosta ja tarkastelujaksosta.

Molemmat maahanmuuttajataustaiset lukijat ovat sitä mieltä, että opas on selkeä ja sen suo-
men kieli on ymmärrettävää. Heistä kumpikaan ei antanut parannusehdotuksia, vaan he tote-
sivat oppaan sisältävän kaiken tarpeellisen tiedon työllistymistä ajatellen. Toinen heistä piti

hyvänä asiana, että olen käsitellyt työelämän oikeuksia ja koulutusjärjestelmää laajasti. Molemmat uskovat, että opas voi auttaa maahanmuuttajaa työllistymään. Nämä lukijat ovat kumpikin tulleet Suomeen aikuisina ja ovat jo olleet työelämässä. Käsitellen näitä, sekä työntekijöiden kommentteja vielä tarkemmin raportin pohdinta -osassa.

Tiivistetysti voin todeta palautteiden myötä oppaan olevan perusteellinen tietopaketti, joka voi olla avuksi niin maahanmuuttajille kuin työntekijöillekin. Oppaan heikkoutena on sen osittain vaikea suomen kieli. Opas muuttui edellä mainitsemieni muutosten myötä hieman, mutta sen pituus ja kieliasu pysyivät samana, johtuen tiedon paljoudesta, sekä vaikeudesta saada työllistymiseen liittyvät asiat ilmaistua yksinkertaisemmin.

11 Pohdinta

Palveluoppaan tekemisen myötä tutustuin maahanmuuttajien työllistymistä kuvaaviin asioihin, sekä palvelujärjestelmään. Oppaaseen tulleet tiedot, kuten suomalainen koulutusjärjestelmä ja työelämän pelisäännöt olivat minulle entuudestaan tuttuja, vaikka huomasinkin näiden asioiden päivittämisen olleen hyödyllistä. Maahanmuuttajiin suuntautuneen palvelujärjestelmän tunteminen laajeni, sillä opin tietämään monia heitä auttavia tahoja, työllistymistä edistäviä hankkeita, sekä erilaisia koulutuksia, jotka ottavat huomioon maahan muuttaneiden tarpeet. Jos työskentelen tulevaisuudessa maahanmuuttajien parissa, uskon, että tästä tietämyksestä on hyötyä neuvonta- ja ohjaustehtävissä. Opintojeni aikana olen ollut harjoittelussa monikulttuurisessa järjestössä, jossa huomasin, että laajasta palvelujärjestelmän tuntemisesta on hyötyä.

Maahanmuuttajien on todettu työllistyvän usein ammatteihin, joissa on vähäiset kielitaito- ja koulutusvaatimukset. Kokemuksen saamisen ja kielitaidon kehittymisen näkökulmasta tämä on hyödyllistä, mutta mielestäni olisi tärkeää, että maahanmuuttaja voisi työllistyä itseään kiinnostavaan ja omia kykyjään vastaavaan työhön. Kaikki työ on tärkeää ja opettavaista, mutta epämieluisa työ ei saisi olla koko elämän mittainen työ. Näin ollen maahanmuuttajan pitää hankkia riittävä kielitaito, joka mahdollistaa kouluttautumisen ja työllistymisen. Riittävä kotouttaminen on varmasti monelle maahan muuttaneelle merkityksellistä ja arvokasta. Valtioneuvoston kotouttamishankkeen vuosille 2016-2019 yhtenä tavoitteena on, että kotoutumiskoulutuksessa huomioidaan paremmin maahanmuuttajien osaaminen sekä työnantajien rekrytointitarve. Näin tavoite huomioi sekä maahanmuuttajan kyvyt että aloilla olevan työvoimapulan. Kieltä oppii parhaiten käyttämällä, joten on hyvä, että kotouttamisohjelman tavoitteeksi on asetettu myös kielen opiskelu osana työharjoittelua ja työssäoppimista. Näin kaksi hyödyllistä asiaa yhdistyvät. On myös huomattu, että kotouttamistoimet ovat monelle maahan muuttaneelle ainoa toimenpide, joten niiden olisi hyvä sisältää enemmän toimia, jotka tukevat työllistymistä.

Työllistymisen tukemisessa on syytä kiinnittää huomiota myös sellaisiin maahanmuuttajiin, jotka eivät ole kotouttamistoimien piirissä. Näistä keskeisimpänä ovat mielestäni kotiäidit, sekä pidempään Suomessa asuneet maahanmuuttajat. Palveluopasta tehdessäni huomasin, että palvelut keskittyvät enemmän kotoutujiin. Kuitenkin palvelujärjestelmässä on huomioitu kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat, sekä ne maahanmuuttajat, joilla ei enää ole oikeutta kotouttamistoimiin. Tosin nämä löytämäni palvelut ovat keskittyneet Helsinkiin. Valtion kotouttamisohjelma on huomionnut kotiäidit ja -isät siten, että heille järjestetään mahdollisuuksia mennä kielikoulutukseen. Järjestöjen ja varhaiskasvatuksen työntekijät hoitavat lapsia koulutuksen ajan. Tämän uudistuksen myötä voi olettaa, että toimintaa on järjestetty myös muuallakin Suomessa.

Oman kokemukseni mukaan kielitaito heikkenee merkittävästi, mikäli sitä ei käytä päivittäin. Tiedän pitkään Suomessa asuneita maahanmuuttajia, joilla on kavereita vain omasta lähtömaastaan. Tällöin he oletetusti puhuvat keskenään omaa äidinkieltään. Jos ei eivät opiskele tai ole työelämässä, saattaa olla, että aiemmin opittu suomen kielen taito heikkenee. Tässä tapauksessa työllistyminen voi myös vaikeutua. Näin ollen pidän tärkeänä, että myös heidän kielitaidon ylläpitämistä edistetään. Huomasin opasta tehdessäni, että usein suomen kielen opiskelu on yhdistetty kotoutumiskoulutukseen. Kuitenkin kotouttamistoimien ulkopuolella oleville henkilöille on ainakin Helsingistä löydettävissä suomen kielen kursseja. Tietysti kieltä voi opiskella myös kotona tai osallistumalla itsenäisesti omaehtoiseen suomen kielen kurssiin. Uskon, että monet tarvitsevat tähän kannustusta ja tukea. Eronen ym. (2014,72) toteavat myös tutkimuksessaan kielitaidon ylläpitämisen olevan tärkeää työttömälle, pidempään maassa asuneelle maahanmuuttajalle, joka ei enää kuulu kotouttamistoimien piiriin.

Mikäli maahanmuuttaja työllistyy, pitää hänellä olla riittävän kielitaidon ja koulutuksen lisäksi myös omaa halua siihen. Työttömyys- ja sosiaaliturvajärjestelmä saattaa edistää maahanmuuttajien ja kantaväestönkin työttömyyttä, sillä tuilla ja etuuksilla voi pärjätä hyvin. Helsingin kaupungin maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö Ilkka Haahtelan mukaan osa-aikaisen tai pienipalkkaisen työn ottaminen ei aina kannata, koska tuillakin pärjää. Olen samaa mieltä hänen kanssaan siitä, että järjestelmä pitäisi muuttua sellaiseksi, että kaikenlaisen työn vastaanottaminen olisi kannattavaa. Osa-aikaisen tai pienipalkkaisen työn ottaminen on hyödyllistä, sillä maahanmuuttaja saa siitä kokemusta, mikä onkin tärkeää tulevien työpaikkojen saamisessa. Lisäksi osa-aikainen työ voi muuttua myöhemmin kokoaikaiseksi. Haahtelan mielestä vastaanottokeskuksissa oleskelulupapäätöstään odottaville turvapaikanhakijoille pitäisi järjestää koulutusta tai työtä, sillä on mahdollista, että he jatkossa turvautuvat helpommin järjestelmään, joka pitää huolta. Tämä olisi kannattavaa, sillä he saattavat odottaa päästöstään useamman kuukauden ajan. Mikäli turvapaikanhakija saa myönteisen päätöksen, olisi kotoutuminen lähtenyt jo käyntiin. Valtion kotouttamishankkeen tavoitteena on, että turvapaikanhakijoille käynnistetään alkukartoitus välittömästi myönteisen oleskeluluvan

saatuaan. Näin halutaan nopeuttaa heidän kotoutumistaan. Tämä toimenpide ei kuitenkaan kosketa sitä aikaa, jolloin turvapaikanhakijat odottavat päätöstään, sillä ilman oleskelulupaa he ei eivät ole oikeutettuja kotouttamistoimiin. Turvapaikanhakijoilla on mahdollisuus työllistyä tietyn ajan kuluttua oleskelulupaa odottaessaan, joten tästäkin näkökulmasta heidän työllistymistään kannattaa tukea.

Palveluopas onnistui mielestäni hyvin, sillä työntekijöiden ja kahden maahanmuuttajataustaisen lukijan mielestä se on kattava. Heidän palautteiden jälkeen lisäsin oppaaseen yhden itsenäisen kappaleen, joka käsittelee ilman oleskelulupaa tulleiden työllistymistä. Monika Naiset liiton työntekijän mielestä opas voi olla kielellisesti vaikea joillekin maahanmuuttajille, joten pyysin kahta lukijaa kiinnittämään siihen huomiota. Heidän kummakin mielestä kieli oli helppoa, joten en muokannut tekstiä helpommaksi. Tähän vaikutti myös se, että koko oppaan kirjoittamisen aikana pyrin käyttämään selkosuomea ja ilmaisemaan asiat mahdollisimman yksinkertaisesti. Se ei ollut helppoa, sillä asiaa oli paljon ja tiettyjen työllistymiseen liittyvien termien ymmärtäminen vaatii lukijalta jo jonkinlaista suomen kielen taitoa. Uskon, että opas ei ole helppo sellaiselle maahanmuuttajalle, joka on ollut Suomessa vasta vähän aikaa. Ne kaksi henkilöä, jotka lukivat oppaan ovat asuneet Suomessa jo pidemmän aikaa, joten heidän kielitaitonsa on aika hyvä. Näin ollen he eivät ehkä ole parhaimpia mahdollisia henkilöitä arvioimaan oppaan kieltä, mutta en löytänyt Suomessa vähän aikaa asuneita maahanmuuttajia, jotka osaisivat kieltä riittävästi oppaan lukemista ajatellen. Kuitenkin oppaan lukeneet ovat tulleet aikuisina Suomeen, joten he varmasti muistavat aikaa, jolloin olivat kotoutumassa tänne. Jotta palveluoppaasta olisi tullut asiakaslähtöisempi, olisi useamman maahanmuuttajan pitänyt lukea se. Olisi kiinnostavaa tietää laajemmin erilaisessa kotoutumisvaiheessa olevien, ja täällä pidempäänkin asuneiden maahanmuuttajien ajatuksia oppaasta.

Monika Naiset liiton työntekijän mielestä opas saattaa olla liian pitkä. Tietoa on paljon ja koin vaikeaksi saada kaikki tärkeät asiat ilmaistuksi oppaassa. En lyhentänyt opasta, sillä ajattelen lukijan katsovan sisällysluettelosta häntä itseään kiinnostavat asiat. Tarkoitus ei kuitenkaan ole lukea opasta kokonaan, mikäli sille ei ole tarvetta. Lisäksi laittamani linkit helpottivat huomattavasti vähentämään oppaan sivumääriä. Sama työntekijä ehdotti myös, että opasta voisivat käyttää myös maahan muuttaneita ohjaavat työntekijät ja vapaaehtoiset, jotka auttavat heitä esimerkiksi suomen kielen opiskelussa. Tämä oli hyvä ehdotus, sillä itse olin aluksi suunnitellut oppaan tulevan enimmäkseen vain maahanmuuttajien käyttöön vaikkapa erilaisiin monikulttuurisiin järjestöihin. Näin opas voi hyödyttää suurempaa joukkoa.

Halusin oppaasta tulevan mahdollisimman visuaalinen, jotta lukeminen olisi miellyttävämpää ja helpompaa. Opasta tehdessäni huomasin kuitenkin, että siitä on tulossa jopa liiankin kirjallinen. Koska tietoa on paljon, on vaikeaa saada laitetuksi sitä kuvalliseen muotoon. Visuaalisuus ei onnistunut haluamallani tavalla, mutta laitoin sopiviin kohtiin erilaisia kuvia ja värejä

kiinnittämään lukijan huomiota tiettyihin sanoihin. Opas on sähköisenä versiona muokattavissa eri kielille, joten tästä voi olla hyötyä sellaiselle henkilölle, jolla on puutteellinen suomen kielen taito. Lisäksi opasta on helppo päivittää tietojen uusiutuessa. Kirjallisena versiona opas on helppo ottaa mukaan kotiin, mutta linkkien vuoksi asiakas hyötyy siitä enemmän sähköisenä.

Palveluopas on luotettava, sillä sen tieto perustuu lähteistä otettuun fakta -tietoon. Siinä ei ole mitään omia ajatuksiani tai näkemyksiäni. Vaikka oppaassa ei olekaan minun mielipiteitäni, perustuu se siitä huolimatta enimmäkseen asioihin, joita minä koen tärkeäksi maahanmuuttajille kertoa. Näkemystä kuitenkin laajentaa hieman kahden työntekijän kommentit. Halusin saada heidän mielipiteet myös sen vuoksi, koska opinnäytetyölläni ei ole työelämäkumppania. Opasta tehdessäni olen pohtinut sen tulevaisuutta jatkossa. Olisi kiva, että siitä olisi hyötyä ja voisin tarjota sitä ainakin palautteen antajien työpaikoille Monika -naiset liittoon sekä Monik ry:lle. Tästä ei ole vielä heidän kanssaan ollut puhetta, mutta opinnäytetyön valmistumisen jälkeen olen heihin yhteydessä. Lisäksi he voivat halutessaan jakaa opasta myös muille tuntemilleen tahoille.

Jatkossa maahanmuuttajien työllistymistä voisi tutkia kotouttamistoimiin liittyen. Olisi kiinnostavaa saada tietää kokemuksia kotouttamisen onnistumisesta niin työntekijöiltä kuin maahanmuuttajilta itseltäänkin. Tarkemmin huomiota voisi kiinnittää mm. siihen, ovatko kotouttamistoimet edistäneet työllistymistä, sekä ovatko ne ottaneet huomioon maahanmuuttajan omat tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Kotouttamistoimien vaikutuksia on varmasti tutkittu jo aiemminkin, mutta saatuja, uusia tuloksia voisi verrata aikaan, jolloin Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016 -2019 ei ollut vielä käynnissä.

Lähteet

Painetut

Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. 2013. Olemme muuttaneet ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Väestöliitto ry. Helsinki: Kirjapaino Fram Vaasa

Rasilainen, L. 2016. Kotoutuminen kuntoon! Ehdotuksia kotoutumista tukevan koulutuksen parantamiseksi. Lahti: Painotalo Plus Digital Oy

Räty, M. 2012. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammer-Paino Oy

Wrede, S. & Nordberg, C. 2010. Vieraita työssä. Työelämän etnistyvä eriarvoisuus. Helsinki: Hakapaino

Sähköiset

Aho, S & Mäkiäho, A. 2017. Maahanmuuttajat ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus. Työ- ja elinkeino ministeriön julkaisuja. 26/2017. Viitattu 28.1.2018
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80048/TEMjul_26_2017_verkkojulkaisu.pdf

Alkukartoitus. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 27.1.2018
<http://kotouttaminen.fi/alkukartoitus>

Amiedu. Maahanmuuttajakoulutus. Viitattu 24.4.2018
<https://www.amiedu.fi/Henkilöasiakkaat/Opiskeltavat-ammattialat/Maahanmuuttajakoulutus>

Ammattibarometri: Työvoimapula laajenee uusiin ammatteihin. 2017. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 12.4.2018
http://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ammattibarometri-tyovoimapula-laajenee-uusiin-ammatteihin

Ammattikorkeakoulu. 2018. Infopankki. Viitattu 24.4.2018
<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/korkeakoulutus/ammattikorkeakoulut>

Ammatillinen koulutus. 2018. Infopankki. Viitattu 24.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/ammattillinen-koulutus>

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus. 2017. Infopankki. Viitattu 24.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/ammattilliseen-koulutukseen-valmistava-koulutus>

Ammatillinen työvoimakoulutus. 2018. Infopankki. Viitattu 24.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/muita-opiskelumahdollisuuksia/tyovoimakoulutus>

Busk, H., Jauhiainen, S., Kekäläinen, A., Nivalainen, S. & Tähtinen, T. 2016. Maahanmuuttajat työmarkkinoilla. Tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista. Viitattu 27.1.2018

https://www.etk.fi/wp-content/uploads/Maahanmuuttajat_tyomarkkinoilla.pdf

Diakoniaopisto. Nuoret maahanmuuttajat kansanopistossa (NUMA). Viitattu 24.4.2018

<https://www.diakoniaopistot.fi/32-numa>

Eronen, A., Härmälä, V. Jauhiainen, S. Karikallio, H., Karinen, R., Kosunen, A., Laamanen, J. & Lahtinen, M. 2014. Maahanmuuttajien työllistyminen. Taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. 6/2014. Viitattu 27.1.2018

<https://tem.fi/documents/1410877/2859687/Maahanmuuttajien+tyollistyminen+10022014.pdf>

Finlex. 493/1999. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Viitattu 16.5.2018

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>

Finlex. 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki. Viitattu 29.4.2018

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Helsingin aikuislukio 2017. Aikuisten perusopetus. Viitattu 23.4.2018

<https://www.hel.fi/helsinginaikuislukio/fi/opiskelu/aikuisten-perusopetus>

International House Helsinki palvelee Suomeen muuttavaa. Helsingin kaupunki. 2017. Viitattu 25.4.2018

<https://www.hel.fi/uutiset/fi/kaupunginkanslia/international-house-helsinki-palvelee-suomeen-muuttavaa>

Jauhiainen K. 2018. Maahanmuuttojohtaja Kelan tukien kasautumisesta: "Suomi on tehnyt karhunpalveluksen." Vantaan Sanomat. Viitattu 17.4.2018

<https://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/621081-maahanmuuttojohtaja-kelan-tukien-kasautumisesta-suomi-on-tehnyt-karhunpalveluksen>

Kela. Ulkomailta Suomeen. 2018. Viitattu 23.4.2018

<http://www.kela.fi/sosiaaliturvaan-kuuluminen-ulkomailta-suomeen>

Kotoutumiskoulutus. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 27.1.2018

<http://kotouttaminen.fi/kotoutumiskoulutus>

Kotoutumissuunnitelma. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 27.1.2018

<http://kotouttaminen.fi/kotoutumissuunnitelma>

Kotoutumislaki ohjaa kotoutumista. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 26.1.2018

<http://kotouttaminen.fi/kotoutumislaki-ohjaa-kotouttamista>

Kotoutumissuunnitelman aikainen toimeentulo. TE-palvelut. Viitattu 23.4.2018

http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/tyottomyysetuus_kotoutumistuki/index.html

Koulutukseen hakeminen. 2017. Infopankki. Viitattu 24.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/yhteishaku-ja-paasykokeet>

Luckan Integration. Viitattu 25.4.2018

<http://integration.luckan.fi/suomeksi-2/>

Lukio. 2017. Infopankki. Viitattu 23.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/lukio>

Lukioon valmistava koulutus. 2017. Infopankki. Viitattu 23.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/lukioon-valmistava-koulutus>

Luomaranta & Niinistö. 2018. Tieto & Trendit. Menestyvätkö ulkomaalaistaustaiset yritykset Suomessa? Viitattu 6.4.2018

<http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/273/>

Maahanmuuton vaiheita Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 28.1.2018

<http://tem.fi/maahanmuuton-vaiheita-suomessa>

Maahanmuuttaja. TE-palvelut. Viitattu 23.4.2018

<http://toimistot.te-palvelut.fi/pirkanmaa/maahanmuuttaja>

Maahanmuuttajat väestössä. Tilastokeskus. Viitattu 13.5.2018

www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_2

Maahanmuuttajien kotouttamisen SIB-hanke. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 28.1.2018

<http://tem.fi/koto-sib>

Maahanmuuttajien määrä. Väestöliitto. Viitattu 4.4.2018

www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Maahanmuuttajille suunnatut koulutukset. 2018. Helsingin kaupunki. Viitattu 24.4.2018

<https://www.hel.fi/ammattillinen/fi/koulutukset/koulutukset-maahanmuuttajille/>

Mentorointi. Tukea maahan muuttaneiden koulutettujen työllistymiseen. Väestöliitto. Viitattu 28.1.2018

www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/womento/

Monika-Naiset liitto ry. Monikulttuurista naistoimintaa. Viitattu 3.5.2018

<https://monikanaiset.fi/>

Myrskylä, P. & Pyykkönen, T. 2015. Tulevaisuuden tekijät. -Suomi ei pärjää ilman maahanmuuttoa. Eva Analyysi. Viitattu 12.4.2018

www.eva.fi/wp-content/uploads/2015/01/Tulevaisuuden-tekijat.pdf

Nieminen, T., Sutela, H. & Hannula, U. 2015. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Viitattu 16.4.2018

https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_uso_201500_2015_16163_net.pdf

Omaehtoinen opiskelu. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 27.1.2018.

<http://kotouttaminen.fi/omaehtoinen-opiskelu>

Opetushallitus. Ammatillinen koulutus maahanmuuttajille. Viitattu 24.4.2018

<https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/maahanmuuttajien-koulutus/amatillinen-koulutus-maahanmuuttajille/>

Opiskelu harrastuksena. 2018. Infopankki. Viitattu 24.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/muita-opiskelumahdollisuuksia/opiskelu-harrastuksena>

Palvelut. 2018. Helsingin kaupunki. Viitattu 24.4.2018

<https://www.hel.fi/stadin-osaamiskeskus/fi/palvelut/>

Polku -Suomen kieltä aikuisille maahanmuuttajille. 2018. Helsingin kaupunki. Viitattu 24.8.2018

<https://www.hel.fi/amatillinen/fi/koulutukset/koulutukset-maahanmuuttajille/polku-suomen-kielta-aikuisille-maahanmuuttajille>

Ruotsissa ja Virossa syntyneet työllistyneet parhaiten. 2018. Helsingin kaupunki. Viitattu 13.5.2018

<http://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/fi/paaastoimintakoulspera>

Sandberg T. & Stordell E. 2016. Vastaanottokeskuksissa toteutettu alkuvaiheen osaamisen tunnistaminen. Viitattu 11.4.2018

http://minedu.fi/documents/1410845/4240776/VOK-raportti_2016/86ea0123-d929-4aa6-b453-95eaa1ec2dd7

Sisäministeriö. 2018. Töihin Suomeen -Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma työperusteisen maahanmuuton vahvistamiseksi. Viitattu 12.4.2018

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160444/1%202018%20SM%20Töihin%20Suomeen.pdf?sequence=4> HYPERLINK "http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160444/1%202018%20SM%20T%F6ihin%20Suomeen.pdf?sequence=4&isAllowed=y"& HYPERLINK "http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160444/1%202018%20SM%20T%F6ihin%20Suomeen.pdf?sequence=4&isAllowed=y" isAllowed=y

Suomen kielen opiskelu, 2017. Infopankki. Viitattu 24.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/suomen-ja-ruotsin-kieli/suomen-kielen-opiskelu>

Syntyneitä vähemmän kuin kuolleita vuonna 2016. Tilastokeskus. Viitattu 12.4.2018
www.stat.fi/til/vamuu/2016/12/vamuu_2016_12_2017-01-25_tie_001_fi.html

TE-toimiston palvelut. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 27.1.2018
<http://kotouttaminen.fi/te-toimiston-palvelut>

Tietoa meistä. Monik ry. 2016. Viitattu 03.05.2018
<http://www.monik.fi/index.php/node/23>

Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus. Maahanmuuttovirasto. Viitattu 23.4.2018
<http://migri.fi/turvapaikanhakijan-tyonteko-oikeus>

Tutustu osaamiskeskukseen. Helsingin kaupunki. 2018. Viitattu 24.4.2018
<https://www.hel.fi/stadin-osaamiskeskus/fi/tutustu-osaamiskeskukseen/>

Työttömyysaste kääntyi laskuun. 2018. Helsingin kaupunki. Viitattu 13.4.2018
<http://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/fi/tyollisyystyottomyys>

Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 23.4.2017
<http://kotouttaminen.fi/te-toimiston-tehtavat>

Työllisyystoiminta. Monik ry. 2016. Viitattu 22.4.2018
<http://www.monik.fi/index.php/node/56>

Työsyryjinnän seuranta Suomessa. 2014. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 53/2014 Viitattu 29.4.2018
<https://tem.fi/documents/1410877/2859687/Työsyryjinnän+seuranta+suomessa+18122014.pdf>

Työterveyslaitos. Monikulttuurinen työelämä. Viitattu 29.4.2018
<https://www.ttl.fi/tyoyhteiso/monikulttuurinen-tyoelama/>

Työvoimakoulutus. Työ- ja elinkeinoministeriö. Työvoimakoulutus. Viitattu 27.1.2018
<http://kotouttaminen.fi/tyovoimakoulutus>

Ulkomaan kansalaiset. Tilastokeskus. Viitattu 28.1.2018
<https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html>

Ulkomaiset tutkinnot Suomessa. 2015. Infopankki. Viitattu 25.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/ulkomaiset-tutkinnot-suomessa>

Uudenmaan Elykeskus ja TE-toimisto. 2018. Työllisyshankkeet pääkaupunkiseudulla. Viitattu 28.1.2018

www.taidonpolku.fi/tyollisyysprojektit/paakaupunkiseutu/

Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta. Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. 2016. Viitattu 10.4.2018

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79075/TEM-jul_45_2016_verkko.pdf?sequence=1 HYPERLINK "http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79075/TEMjul_45_2016_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y"& HYPERLINK "http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79075/TEM-jul_45_2016_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y" isAllowed=y

Valtioneuvoston kanslia 2016. Hallituksen kotoutumista koskeva toimintasuunnitelma: maahanmuuttajat, kuntiin, koulutukseen ja työhön. Viitattu 14.4.2018

<http://vnk.fi/documents/10616/1266558/Kotouttamisen-toimintasuunnitelma-030516.pdf/c600bd8f-7c5c-43b6-aba4-5aade9aafe0d>

Virtuaali Ammattikorkeakoulu. Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 27.5.2018

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Vuoden 2017 tilastot: Turvapaikanhakijoita selvästi edellisvuosia vähemmän - ensimmäisen hakemuksen jätti reilut 2100 hakijaa. Maahanmuuttovirasto. 2018. Viitattu 4.4.2018

https://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vuoden-2017-tilastot-turvapaikanhakijoita-selvasti-edellisvuosia-vahemman-ensimmaisen-hakemuksen-jatti-reilut-2-100-hakijaa

Yliopistot. 2017. Infopankki. Viitattu 24.4.2018

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/korkeakoulutus/yliopistot>

Liitteet

Liite 1: Palveluopas	40
----------------------------	----

Työllistymispalvelut maahanmuuttajille

OPAS TYÖELÄMÄÄN

Arvoisa lukija,

Tämän palveluoppaan tarkoituksena on auttaa sinua työllistymään, sekä saamaan perustiedot työelämässä pärjäämisen tueksi. Työllistymistäsi edistää kouluttautuminen ja paikallisten kielten opiskelu. Oppaan ensimmäisessä osassa on käsitelty erityisesti koulutukseen liittyviä asioita. Oppaan toinen ja kolmas osa keskittyy työn hakemiseen sekä työntekijän oikeuksiin ja velvollisuuksiin työelämässä.

Työllistyminen ja kouluttautuminen tukevat kotoutumistasi Suomeen. Työn avulla pääset helpommin osalliseksi yhteiskuntaan. Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan sopeutumista ympäröivään yhteiskuntaan sekä uusien tietojen ja taitojen oppimista. Opas on suunnattu erityisesti sellaisille maahanmuuttajille, joiden kotoutuminen Suomeen on vielä kesken. Oppaassa mainitut palvelut keskittyvät enimmäkseen pääkaupunkiseudulle.

SISÄLLYSLUETTELO

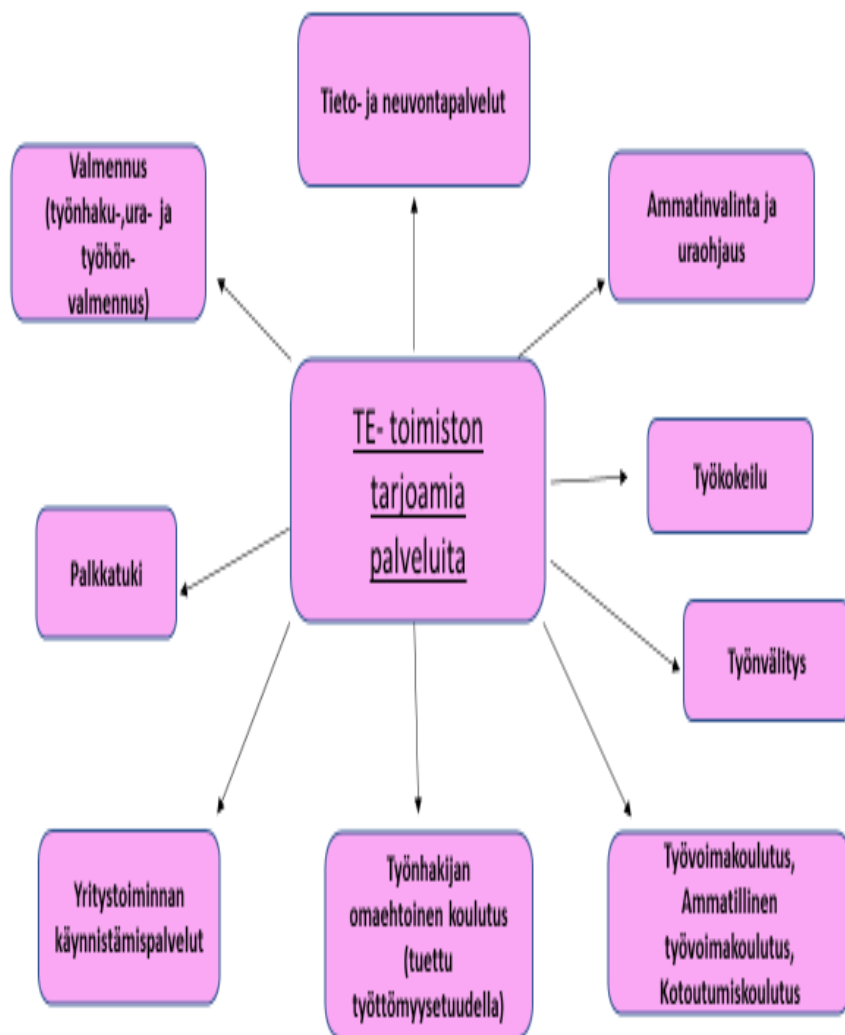
1	MITEN TYÖLLISTYÄ?.....	1
1.1	TE-toimiston toiminta.....	1
1.2	Turvapaikanhakijan työllistyminen	4
1.3	Työnteko ilman oleskelulupaa.....	4
1.4	Kotoutumispalvelut.....	5
1.5	Työttömän maahanmuuttajan tuet.....	7
1.6	Suomen ja ruotsin kielen koulutus osana kotoutumiskoulutusta.....	8
1.6.1	Omaehtoinen kielen opiskelu	8
1.6.2	Itsenäinen kielen opiskelu	9
1.7	Suomen kielen opiskelu.....	9
1.8	Yleinen kielitutkinto (YKI)	10
1.9	Suomalainen koulutusjärjestelmä	12
1.9.1	Peruskoulu.....	12
1.9.2	Maahanmuuttajien perusopetus	12
1.9.3	Lukio.....	14
1.9.4	Aikuislukio	14
1.9.5	Lukioon valmistava koulutus (LUVA).....	15
1.9.6	Ammatillinen koulutus	15
1.9.7	Valmennusta ammatilliseen koulutukseen (VALMA).....	16
1.9.8	Ammatillinen perustutkinto	17
1.9.9	Aikuisten ammatillinen koulutus.....	17
1.9.10	Näyttötutkinto	18
1.9.11	Yliopisto	19
1.9.12	Avoin yliopisto.....	20
1.9.13	Ammattikorkeakoulu (AMK).....	20
1.9.14	Avoin ammattikorkeakoulu.....	21
1.9.15	Valmentava koulutus maahanmuuttajille (AMK).....	21
1.10	Muita koulutusmahdollisuuksia	22
1.10.1	Kansalais- ja työväenopistot.....	22
1.10.2	Kansanopistot	23
1.10.3	Kesäyliopisto.....	23
1.10.4	Ammatillinen työvoimakoulutus	24
1.11	Lupa- ja korttikoulutukset.....	25
1.12	Maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia (esimerkkejä).....	25
1.13	Mistä voi saada apua työllistymiseen?.....	31
1.14	Yrityksen perustaminen	33
1.15	Ulkomailla hankittu tutkinto	34
2	TYÖN HAKEMINEN	35
2.1	Työnhakuun liittyviä käsitteitä	35
2.2	Mistä löytää töitä?	36
2.3	Työhakemus	37
2.4	Ansioluettelo eli CV	37
2.5	Työhaastattelu	39
3	TYÖELÄMÄSSÄ	40
3.1	Työntekijän oikeudet ja velvollisuudet	40
3.1.1	Työsopimus.....	42

3.1.2	Palkka	42
3.1.3	Verotus	43
3.1.4	Vuosiloma.....	44
3.1.5	Tauot ja lepoaika	44
3.1.6	Sairastuminen	45
3.1.7	Työterveyshuolto	46
3.1.8	Perhevapaat.....	46
3.1.9	Eläke	47
3.1.10	Työturvallisuus	47
3.1.11	Uuden työntekijän opastus	48
3.1.12	Kiusaaminen, häirintä, syrjintä.....	48
3.2	Ammattiliitot.....	50
3.3	Työsuhteen päättyminen	50
3.3.1	Vakituisen työsuhteen irtisanominen.....	50
3.3.2	Määräaikaisen työsuhteen päättyminen.....	51
3.4	Työtodistus.....	52
3.5	Jos jäät työttömäksi.....	52
3.6	Työttömyyskassa.....	53
3.7	Työsuhdeneuvonta	54

1 MITEN TYÖLLISTYÄ?

1.1 TE-toimiston toiminta

- Kun muutat Suomeen, voit hakea työ- ja elinkeinotoimistosta palveluita, jotka auttavat sinua työllistymään ja kotoutumaan
- Erityisesti maahanmuuttajille tarkoitettuja alkuvaiheen palveluita ovat:
  1. Ohjaus ja neuvonta
  2. Alkukartoitus
  3. Kotoutumissuunnitelma
  4. Kotoutumiskoulutus
- Maahanmuuttajat voivat hyödyntää kaikkia TE-toimiston asiakkaille tarkoitettuja palveluita.

Täältä voit lukea lisää aiheesta

<http://kotouttaminen.fi/te-toimiston-tehtavat>

Näin ilmoittaudut työnhakijaksi TE-toimistoon

Vaihtoehto 1

Käytä [oma asiointi -palvelua](#), jos voit kirjautua palveluun verkkopankkitunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisellä henkilökortilla ja olet EU/ETA -maan kansalainen.

Asioi verkossa <https://asiointi.mol.fi/omaasiointi/?kieli=fi>

Vaihtoehto 2

Käy TE-toimistossa, jos et voi kirjautua oma asiointi -palvelussa tai olet muiden maiden kansalainen.

TE-toimistojen yhteystietoja

www.te-

[palve-](http://www.te-)

[lut.fi/te/fi/nain_asioint_kanssamme/te_palvelut/yhteystiedot/index.html](http://www.te-)

- Kun olet työnhakijana TE-toimistossa, olet valmis ottamaan vastaan heidän tarjoamaa työtä tai koulutusta
- Ota TE-toimistoon mukaan ensimmäisellä kerralla
  1. [Passi](#)
  2. [Oleskelulupa](#) tai poliisilta saatu EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitunnus
  3. [Väestörekisteriote](#) Maistraatista tai [Kela-kortti](#) tai muu asiakirja, josta näkyy, että sinulla on [suomalainen henkilötunnus](#)
  4. [Työ- ja koulutodistukset](#) (käännettynä suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi)

Täältä voit lukea lisää aiheesta

<http://toimistot.te-palvelut.fi/maahanmuuttajien-asiakkaaksi-ilmoittautuminen-seka-ilman-verkkopankkitunnuksia-ilmoittautuminen-ohje-1>

- Jos olet turvapaikanhakija, voit rekisteröityä TE-toimiston asiakkaaksi vasta, kun sinulla on voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Ennen työnhakijaksi rekisteröitymistä sinulla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen.

Videoita TE-toimiston toiminnasta eri kielillä.

www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/tieto_a_maahanmuuttajalle/index.html

1.2 Turvapaikanhakijan työllistyminen

- Turvapaikanhakija saa tehdä ansiotyötä (palkallinen työ) kolmen (3) tai kuuden (6) kuukauden kuluttua siitä, kun hän on hakenut turvapaikkaa
- Kolmen kuukauden kuluttua, jos turvapaikanhakija on näyttänyt voimassa olevan ja aidon passin tai muun matkustusasiakirjan viranomaiselle turvapaikkahakemusta tehdessään
- Kuuden kuukauden kuluttua, jos turvapaikanhakija ei ole näyttänyt matkustusasiakirjaa
- Jos työnteko on jatkuvaa, voi turvapaikanhakija hakea oleskelulupaa työnteon perusteella

Täältä voit lukea lisää aiheesta

<http://migri.fi/turvapaikanhakijan-tyonteko-oikeus>
<http://migri.fi/oleskelulupa>

1.3 Työnteko ilman oleskelulupaa

- Jos aiot työskennellä Suomessa, tarvitset Suomen myöntämän oleskeluluvan
- Työskentely Suomessa toisen maan oleskeluluvalla ei yleensä ole mahdollista, ei varsinkaan silloin, jos työ kestää yli 90 päivää
- Joissakin tapauksissa riittää, että sinulla on jonkun toisen Schengenmaan myöntämä oleskelulupa tai viisumi tai oleskelet Suomessa viisumivapaasti. Näin oleskelusi on laillista.
- Et tarvitse työntekijän oleskelulupaa tai muuta oleskelulupaa, jos
  - teet työtä kutsun perusteella
  - työ kestää enintään 90 päivää

Ja olet esimerkiksi

- tulkki, opettaja, asiantuntija tai urheilutuomari
- ammattitaiteilija, -valmentaja tai -urheilija tai näiden avustavaan henkilökuntaan kuuluva
- Huomioi, että sinun on **aina oleskeltava Suomessa laillisesti, vaikka et tarvitsisikaan oleskelulupaa**
- **Kausityöntekoa** varten et tarvitse oleskelulupaa, vaan viisumin, jota haetaan Suomen edustustosta. Sitä ei voi hakea toisen Schengenmaan edustustosta
- Viisumi on tarkoitettu vain Suomessa tehtävään kausityöhön ja se voidaan myöntää enintään **kolmen kuukauden ajaksi puolen vuoden aikana**

Täältä voit lukea lisää

<http://migri.fi/tyonteko-ilman-oleskelulupaa>

1.4 Kotoutumispalvelut

- Sinulla voi olla oikeus kotoutumispalveluihin, jos olet saanut **ensimmäisen oleskelulupasi alle kolme (3) vuotta sitten**

1. Alkukartoitus

- Voit pyytää TE-toimistosta tai omalta kunnaltasi (jos hakeudut töihin, pyydä TE-toimistosta)
- Kartoitus selvittää **tilanteesi ja tarpeesi** erilaisille **palveluille**, jotka **edistävät ja tukevat työllistymistäsi ja kotoutumistasi** Suomeen
- Alkukartoitus voi sisältää esimerkiksi haastattelun, kielitaidon testauksen ja osaamisen selvittämisen

Täältä voit lukea lisää aiheesta

<https://kotouttaminen.fi/alkukartoitus>

2. Kotoutumissuunnitelma

- Teet yhdessä TE-toimiston tai kunnan viranomaisen kanssa
- Suunnitelmassa **sovitaan palveluista**, joita tarvitset **kotoutumisen ja työllistymisen** tueksi
- Suunnitelmassa voidaan sopia esimerkiksi osallistumisesta **kotoutumiskoulutukseen, suomen tai ruotsin kielen koulutukseen tai työkokeiluun**. Työkokeilun avulla saat selville, sopiiko kyseinen ammatti sinulle. Työkokeilu tehdään työpaikalla ja siitä tehdään sopimus työnantajan ja TE-toimiston kanssa

Täältä voit lukea lisää aiheesta

<https://kotouttaminen.fi/kotoutumissuunnitelma>

3. Kotoutumiskoulutus

- Kotoutumiskoulutus tarjoaa **työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä edistäviä valmiuksia**
- Koulutuksessa voit opiskella **suomen tai ruotsin kieltä** ja tarvittaessa saat **luku- ja kirjoitustaidon opetusta**
- Koulutus tarjoaa yhteiskunnallisia, kulttuurillisia ja muita kotoutumista edistäviä valmiuksia
- Sinun on osallistuttava alkukartoitukseen ja opiskeltava kotoutumiskoulutuksessa, jotta saat työttömyysetuutta

Täältä voit lukea lisää aiheesta

<https://kotouttaminen.fi/kotoutumissuunnitelma>

1.5 Työttömän maahanmuuttajan tuet

- Jos olet työtön, ilmoittaudu TE-palveluihin [työttömäksi työnhakijaksi](#)
[Oma asiointi -palvelu TE-toimistoon](#)
<https://asiointi.mol.fi/omaasiointi/?kieli=fi>
- TE-palvelut antavat lausunnon [Kelalle](#) (Kansaneläkelaitos), jossa määritellään, [saatko työttömyysetuutta vai et](#)
- Kun olet ilmoittautunut TE-palveluihin, voit hakea työttömyysetuutta [Kelasta](#) (peruspäiväraha tai työmarkkinatuki)
- Saat [peruspäivärahaa](#), - (olet ollut palkkatyössä vähintään 26 viikkoa työttömyyttä edeltäneen 28 kuukauden aikana)
- Työttömyysetuutta [et voi saada, jos olet päätoiminen opiskelija tai et voi ottaa vastaan kokoaikatyötä](#) esimerkiksi lapsen hoitamisen takia
- Sinulla voi olla oikeus myös [toimeentulotukeen](#), jota haetaan [Kelasta](#)

Tietoa Kelasta

<http://www.kela.fi/>

Työmarkkinatuki

<http://www.kela.fi/tyomarkkinatuki>

Peruspäiväraha

www.kela.fi/peruspaivaraha

Työssäoloehto

www.kela.fi/mika-on-tyossaoloehto

Toimeentulotuki

www.kela.fi/toimeentulotuki

www.kela.fi/toimeentulotuki-nain-haet?inheritRedirect=true

1.6 Suomen ja ruotsin kielen koulutus osana kotoutumiskoulutusta

- Voit osallistua TE-toimiston järjestämälle suomen tai ruotsin kielen kurssille, jos siitä on **sovittu kotoutumissuunnitelmassasi**
- Kielikurssit **parantavat mahdollisuksiasi saada työtä**
- Kurssiin kuuluu **työelämäjakso**, jonka aikana työskentelet työpaikassa
- Kurssit järjestetään oppilaitoksissa, joissa opiskelu on **kokopäiväistä**
- Kurssit ovat **ilmaisia**
- Kurseilta ei voi olla poissa ilman lupaa tai hyväksyttävää syytä
- Voit hakea kurssin aikana **työttömyysetuutta** ja ylläpitokorvausta

1.6.1 Omaehtoinen kielen opiskelu

- Voit opiskella myös suomen tai ruotsin kieltä kurssilla, joka ei ole TE-toimiston järjestämä. Sovi asiasta TE-toimiston kanssa ennen kurssin alkua

Täältä voit lukea lisää aiheesta

www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/suomen_ruotsin_koulutus/index.html

<https://kotouttaminen.fi/omaehtoinen-opiskelu>

1.6.2 Itsenäinen kielen opiskelu

- Voit opiskella kieliä myös itsenäisesti. Opiskeluun soveltuvaa materiaalia löytyy kirjastoista ja netistä.

Täällä voit harjoitella

- Suomen kielen alkeet:

<https://yle.fi/aihe/oppiminen/suomen-kielen-alkeet>

- Suomen kieltä internetissä. Tältä sivulta löytyy paljon linkkejä kielen opiskeluun

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/suomen-ja-ruotsin-kieli/suomen-kielta-internetissa>

1.7 Suomen kielen opiskelu

- Suomen kieltä voi opiskella monella eri tavalla. Tässä muutamia esimerkkejä

1. Helsingin Työväenopisto

- Suomen kielen opetusta henkilöille, joiden äidinkieli ei ole suomi
- Kurssit ovat eri puolilla Helsinkiä
- Kaikki maahanmuuttajat ovat tervetulleita
- Ei tasotestejä

Täältä voit lukea lisää

<https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/fi/suomen-ja-ruotsin-opiskelu/suomen-kielen-opiskelu/tyovaenopiston-kurssit/>

2. Helsingin aikuislukio

- Eri tasoisia suomen kielen kursseja luku- ja kirjoitustaidottomien kursseista tasolle B 2.2 asti
- Haku aika kursseille elokuussa ja marraskuussa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.hel.fi/helsinginaikuisklukio/fi/suomen-kieli/>

3. Helsingin yliopisto (Suomea ulkomaalaisille)

- Kaikille avoimia, maksullisia suomen kielen kursseja
- Sinun ei tarvitse olla yliopiston opiskelija

Täältä voit lukea lisää

<https://www.helsinki.fi/fi/yhteistyö/suomea-ulkomaalaisille>

4. Helsingin kirjastot

- Kielikahvilat, joissa harjoitellaan puhumaan suomea
- Kaikille avoimia ja ilmaisia
- Sinun on hyvä osata vähän suomea, sillä keskustelut ovat suomeksi

Täältä voit lukea lisää

[www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Uutispalat/Suomen_kielen_kielikahvilat_ja_keskustel\(48366\)](http://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Uutispalat/Suomen_kielen_kielikahvilat_ja_keskustel(48366))

5. Finnishcourses.fi

- Palvelun avulla voit etsiä itsellesi sopivan suomen kielen kurssin Helsingistä, Vantaalta, Espoosta tai Kauniaisista

Linkki palveluun www.finnishcourses.fi/fi

Täältä löydät [suomen](#) ja muiden kielten, kuten [ruotsin](#) ja [englannin](#) kielen kursseja ja koulutuksia [eri puolilla Suomea](#)

<https://www.koulutus.fi/haku/suomen-kielen-kurssi>

1.8 Yleinen kielitutkinto (YKI)

- [Virallinen](#) kielitutkinto, josta saa [todistuksen](#)
- Todistuksella voit hakea [Suomen kansalaisuutta](#)
- Todistuksesta on hyötyä, kun [haet töihin tai opiskelemaan](#)

- YKI-tutkinnossa on 4 osaa

1. Tekstin ymmärtäminen

2. Puheen ymmärtäminen

3. Kirjoittaminen

4. Puhuminen

Täältä voit lukea lisää

www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot

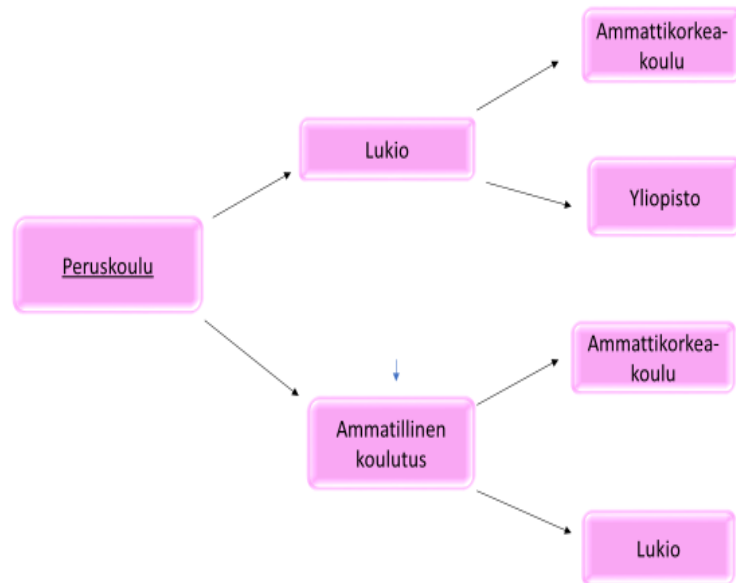
<https://www.omnia.fi/hae-oppimaan/koulutukset-maahanmuuttajille/suomen-kielen-yleinen-kielitutkinto-yki>

Tutkintopaikkoja

<http://www03.oph.fi/kielitutkinnot/listaus1.asp?kieli=suomi&taso=perustaso&Submit=Etsi+tutkintopaikka>

Suomen kielen kursseja löytyy lisää tästä oppaasta kohdasta Maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia.

1.9 Suomalainen koulutusjärjestelmä

1.9.1 Peruskoulu

- Kaikille Suomen 7-16-vuotiaille pakollinen
- Kestää yleensä yhdeksän (9) vuotta
- Ilmainen, yleissivistävä koulutus, josta ei saa tutkintoa
- Peruskoulun jälkeen voit valita lukion tai ammatillisen oppilaitoksen

Täältä voit lukea lisää

www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/lasten-koulutus/perusopetus>

1.9.2 Maahanmuuttajien perusopetus

- Aikuislukiot järjestävät perusopetusta aikuisille maahanmuuttajille, joilla ei ole peruskoulun päättötodistusta omasta maastaan

- Perusopetus sopii sinulle, jos haluat saada peruskoulun päättötodistuksen ja osaat suomea vähän
- Perusopetuksessa voit oppia erilaisia aineita (esimerkiksi suomi, englanti, historia, matematiikka)

Peruskoulu aikuisille

<https://opintopolku.fi/wp/aikuiskoulutus/peruskoulu-aikuisille/>

Eiran aikuislukio

<http://www.eira.fi/fi/tule-opiskelemaan/hae-opiskelemaan-peruskouluun/>

Helsingin aikuisopiston peruskoulu maahanmuuttajille

<https://helao.fi/fi/peruskoulu/>

1.9.3 Lukio

- Yleissivistävä ja vapaaehtoinen (ei pakollinen) toisen asteen oppilaitos
- Kestää yleensä kolme (3) vuotta
- Lukioon voit hakea, kun olet suorittanut perusopetuksen oppimäärän
- Valmistaa ammattikorkeakouluun ja yliopistoon
- Mahdollista suorittaa ylioppilastutkinto ja valmistua ylioppilaaksi
- Lukiossa voi opiskella nuorena ja aikuisena
- Lukioon haetaan yhteishaussa helmi-maaliskuussa. Aikuislukioon haetaan ottamalla yhteyttä suoraan oppilaitokseen

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/lukio>

Näin haet lukioon

<https://opintopolku.fi/wp/lukio-2/nain-haet-lukioon/>

Haku lukioon ja ammatilliseen koulutukseen

<https://opintopolku.fi/wp/fi/valintojen-tuki/yhteishaku/haku-lukioon-ja-ammattilliseen/>

1.9.4 Aikuislukio

- Yli 18-vuotiaille
- Opiskelu joustavaa, opiskelet omassa tahdissasi
- Voit suorittaa ylioppilastutkinnon tai opiskella vain yhtä ainetta
- Opiskelu yleensä iltaisin
- Monet aikuislukiot tarjoavat myös suomen kielen kursseja maahanmuuttajille

Aikuislukioita Suomessa

<https://www.studentum.fi/koulutushaku/aikuislukio>

1.9.5 Lukioon valmistava koulutus (LUVA)

- Voit hakea lukioon valmistavaan koulutukseen, jos haluat **parantaa suomen tai ruotsin kielen taitoasi ennen kuin haet lukioon**
- Tarkoitettu **maahanmuuttajille**
- Kun haet tähän koulutukseen, **tarvitset peruskoulun päättötodistuksen** tai sellaiset tiedot ja taidot, jotka vastaavat perusopetusta
- Sinun pitää osata suomea tai ruotsia niin hyvin, että voit seurata opetusta
- LUVA-koulutukseen on **haku kesä-heinäkuussa** (Hakemus tehdään Opintopolku.fi -palvelussa)

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/lukioon-valmistava-koulutus>

1.9.6 Ammatillinen koulutus

- Ammatillinen peruskoulutus tekee sinusta **pätevän tiettyyn ammattiin**
- Koulutus **käytännönläheistä** (enemmän tekemistä ja harjoittelua)
- Tähän koulutukseen voit hakea, jos olet **suorittanut peruskoulun oppimäärän**
- Myös aikuiset voivat opiskella uuden ammatin ja täydentää osaamistaan
- Ammatillisen perustutkinnon jälkeen opiskelua voi jatkaa esimerkiksi **yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa**
- Moniin koulutuksiin on **pääsykoe tai soveltuvuusko**e
- **Jos äidinkielenä on muu kuin opetuskieli, tarvitset todistuksen kielitaidostasi** (esimerkiksi päättötodistus suomalaisesta perusopetuksesta). Jos sinulla ei ole todistusta, saat kutsun **kielikokeeseen**

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/ammattillinen-koulutus>

Koulutukseen hakeminen

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/yhteishaku-ja-paasykoheet>

- Jos olet suorittanut peruskoulun tai lukion ulkomailla, voidaan sinut valita ammatilliseen koulutukseen harkinnan perusteella

Täältä voit lukea lisää

<https://opintopolku.fi/wp/ammattillinen-koulutus/ammattillisen-koulutuksen-valintaperusteet-yhteishaussa/harkintaan-perustuva-valinta/>

1.9.7 Valmennusta ammatilliseen koulutukseen (VALMA)

- Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus on tarkoitettu henkilöille, jotka haluavat suorittaa ammatillisen perustutkinnon
- Tässä koulutuksessa saat tietoja ja taitoja, jotka auttavat myöhemmin ammatillisessa koulutuksessa
- Voit kehittää kielitaitoasi ja parantaa peruskoulun todistustasi
- VALMA-koulutus kestää yhden lukuvuoden

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/ammattilliseen-koulutukseen-valmistava-koulutus>

Hakeminen koulutukseen

<https://opintopolku.fi/wp/ammattillinen-koulutus/%EF%BB%BFammattilliseen-peruskoulutukseen-valmentava-koulutus/>

Esimerkkejä oppilaitoksista, jotka tarjoavat VALMA-koulutusta

Stadin ammattiopisto

https://www.hel.fi/ammattillinen/fi/haussa-nyt/ennen_ammattillista_koulutusta/valma

Keskuspuiston ammattiopisto

<http://www.keskuspuisto.fi/valma>

Omnia

<https://www.omnia.fi/hae-oppimaan/valmentava-koulutus/amatilliseen-peruskoulutukseen-valmentava-koulutus-valma>

1.9.8 Ammatillinen perustutkinto

- Antaa perusosaamisen tiettyyn ammattiin
- Peruskoulupohjainen koulutus kestää noin kolme (3) vuotta
- Amatilliset oppilaitokset, aikuisopistot ja erityisammattioppilaitokset tarjoavat tätä koulutusta
- Amatillisen perustutkinnon voi suorittaa:
  - Peruskoulutuksessa (nuoret ja aikuiset)
  - Näyttötutkintona (aikuiset)
  - Oppisopimuskoulutuksessa (nuoret ja aikuiset)

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/amatillinen-koulutus>

1.9.9 Aikuisten ammatillinen koulutus

- Jos olet töissä, voit suorittaa työn ohella ammatillisen tutkinnon

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/amatillinen-koulutus>

Hakeminen

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/yhteishaku-ja-paasykokeet>

1.9.9.1 Oppisopimuskoulutus

- Oppisopimus tarkoittaa työssä oppimista
- Työskentelet oman alan työpaikalla ja suoritat samalla näyttötutkinnon
- Suurin osa tutkinnosta suoritetaan työpaikalla (noin 80 % töissä, 20 % koulussa)
- Vaikka olet koulussa vähän, pitää sinun opiskella myös teoriaa
- Koulutusta varten tarvitset työpaikan, joka pitää etsiä itse
- Jos sopivaa työpaikkaa ei ole, oppisopimuskoulutusta ei voi aloittaa
- Koulutuksen aikana työnantaja maksaa sinulle palkkaa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/ammattillinen-koulutus>

1.9.10 Näyttötutkinto

- Näyttötutkinnolla voi todistaa oman ammattitaitonsa
- Näyttötutkinnolla voi suorittaa
  - Ammatillisen perustutkinnon
  - Ammattitutkinnon
  - Erikoisammattitutkinnon
- Näyttötutkinto suoritetaan niin, että oppilaitoksen edustaja todistaa opiskelijan ammattitaidon tutkintotilaisuudessa
- Ammattiopistot ja aikuisopistot tarjoavat mahdollisuuden näyttötutkintoon
- Näyttötutkinto sopii myös, jos olet suorittanut toisessa maassa ammatillisen tutkinnon ja haluat rinnastaa sen suomalaiseen tutkintoon
- Näyttötutkintoon ei ole tiettyä hakuaikaa

Täältä voit lukea lisää aiheesta

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/amatillinen-koulutus>

Hakuajat ja hakeminen ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen

<https://opintopolku.fi/wp/amatillinen-koulutus/nain-haetkevaan-yhteishaussa-amatilliseen/>

<https://opintopolku.fi/wp/fi/>

1.9.11 Yliopisto

- Monia opiskelualoja
- Osa opinnoista johtaa suoraan tiettyyn ammattiin (esimerkiksi lääkäri, opettaja, lakimies)
- Voit hakea yliopistoon, jos olet suorittanut suomalaisen ylioppilastutkinnon, ulkomaisen tutkinnon (vastaa ylioppilastutkintoa) tai ammatillisen loppututkinnon
- Moniin yliopistoihin haetaan korkeakoulujen yhteishaussa keväällä ja syksyllä
- Yliopistossa voi suorittaa alemman korkeakoulututkinnon (kandidaatin tutkinto) ja ylemmän korkeakoulututkinnon (maisterin tutkinto)
- Ennen yliopistoon pääsyä, on osallistuttava pääsykokeisiin

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/korkeakoulutus/yliopistot>

Hakeminen

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/yhteishaku-ja-paasykokeet>

<https://opintopolku.fi/wp/fi/yliopisto/kuka-voi-hakea-yliopistoon/>

1.9.12 Avoin yliopisto

- Avoin yliopisto tarjoaa **yliopiston kursseja** (yleensä maksullisia)
- **Kaikille avoin**
- Voit opiskella avoimessa yliopistossa, vaikka sinulla ei olisi mitään tutkintoa/ammattia
- Ei pääsykokeita

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/muita-opiskelumahdollisuuksia/opiskelu-harrastuksena>

1.9.13 Ammattikorkeakoulu (AMK)

- Ammattikorkeakoulusta saa yleensä itselleen ammatin
- Opiskelu **käytännönläheistä** (työharjoitteluita)
- Ammattikorkeakouluun voit hakea, jos olet **suorittanut ammattikoulun, lukion tai ylioppilastutkinnon Suomessa tai muussa maassa**
- Opiskelukieli on **suomi, ruotsi tai englanti**
- Kokopäiväiset opinnot kestävät noin neljä (vuotta)
- Ammattikorkeakoulujen **yhteishaku on keväällä ja syksyllä**
- Ennen kouluun pääsyä on osallistuttava **pääsykokeisiin**

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/korkeakoulutus/ammattikorkeakoulut>

Hakeminen

<https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/kuka-voi-hakea-ammattikorkeakouluun/>

1.9.14 Avoin ammattikorkeakoulu

- Avoin AMK tarjoaa ammattikorkeakoulun kursseja
- Kaikille avoin
- Voit opiskella avoimessa ammattikorkeakoulussa, vaikka sinulla ei olisi mitään tutkintoa/ammattia
- Ei pääsykokeita
- Koulutus usein maksullinen

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/muita-opiskelumahdollisuuksia/opiskelu-harrastuksena>

1.9.15 Valmentava koulutus maahanmuuttajille (AMK)

- Ammattikorkeakoulu voi järjestää ilmaista koulutusta maahanmuuttajille
- Koulutuksen tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle riittävä kielitaito ja muut valmiudet AMK-opintoja varten
- Koulutus ei anna suoraa pääsyä tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun
- Hakijalta vaaditaan usein suomen kielen taidon tasoa B1 tai B2

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/korkeakoulutus/ammattikorkeakoulut>

Hakuajat ja hakeminen yliopistoihin ja ammattikorkeakou-
luihin

[https://opintopolku.fi/wp/fi/valintojen-
tuki/yhteishaku/korkeakoulujen-yhteishaku/](https://opintopolku.fi/wp/fi/valintojen-tuki/yhteishaku/korkeakoulujen-yhteishaku/)

<https://opintopolku.fi/wp/fi/>

1.10 Muita koulutusmahdollisuuksia

1.10.1 Kansalais- ja työväenopistot

- Kansalais- ja työväenopistoissa voit opiskella esimerkiksi kieliä, käsi-
töitä, liikuntaa, kuvataidetta ja ruoanlaittoa
- Niissä ei voi suorittaa ammatillisia opintoja
- Ne järjestävät suomen kielen kurseja maahanmuuttajille
- Kurssit ovat maksullisia
- Hakuajoista voi kysyä opistojen opintotoimistoista

Täältä voit lukea lisää

[https://opintopolku.fi/wp/fi/aikuiskoulutus/kansalais-ja-
tyovaenopistot/](https://opintopolku.fi/wp/fi/aikuiskoulutus/kansalais-ja-tyovaenopistot/)

<http://kansalaisopistot.fi/kansalaisopistot-pahkinankuoressa/>

Yhteystietoja

<http://kansalaisopistot.fi/kansalaisopistot/>

Pääkaupunkiseudun kansalais- ja työväenopistojen kurssihaku ja ilmoittautuminen

<https://ilmonet.fi/#fi>

1.10.2 Kansanopistot

- Tarjoavat harrastuskursseja ja ammatillista koulutusta
- Kansanopistossa voit opiskella ammatin
- Järjestävät paljon opetusta maahanmuuttajille (suomen kieli, valmentava koulutus)
- Kurssit ja koulutukset ovat maksullisia
- Hakeminen ja hakuajat vaihtelevat. Hakemisesta voi kysyä kansanopiston opintotoimistosta

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/muita-opiskelumahdollisuuksia/opiskelu-harrastuksena>

<https://opintopolku.fi/wp/fi/aikuiskoulutus/kansanopistot/>

Kansanopistokoulutuksia

<https://www.kansanopisto.fi/>

Maahanmuuttajakoulutus kansanopistossa

www.kansanopistot.fi/maahanmuuttajille/index.php

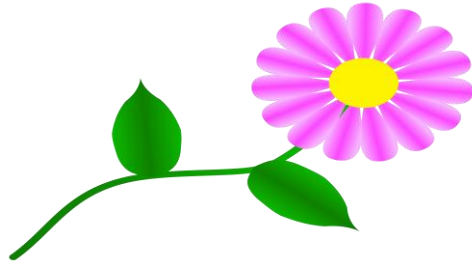
1.10.3 Kesäyliopisto

- Kurssit ovat samanlaisia kuin avoimessa yliopistossa
- Kesäyliopistossa voi opiskella muulloinkin kuin kesällä
- Kurssit ovat maksullisia
- Yliopistokurssien lisäksi kesäyliopisto järjestää myös muuta opetusta:
  - Työvoimakoulutusta
  - Suomen kielen kursseja maahanmuuttajille
  - Ammatillista täydennyskoulutusta

Täältä voit lukea lisää

<https://opintopolku.fi/wp/fi/aikuiskoulutus/kesayliopistot/>

<https://www.kesayliopistot.fi/>

1.10.4 Ammatillinen työvoimakoulutus

- TE-toimiston järjestämä
- Auttaa työn saamisessa
- Koulutuksessa voit oppia uusia taitoja ja uuden ammatin
- Ilmainen
- Koulutuksen ajalta saat työttömyyskorvausta
- Työvoimakoulutuksia löydät netistä osoitteesta

<https://koulutukset.te-palvelut.fi/kt/>

Voit osallistua työvoimakoulutukseen, jos

- Olet yli 20-vuotias
- Olet työtön tai jäämässä työttömäksi
- Sinulla on oikeus käyttää TE-toimiston palveluja (sinulla on jatkuva oleskelulupa A tai pysyvä oleskelulupa P)
- Esimerkkejä koulutuksen sisällöistä
  - ✓ Suomen tai ruotsin kielen opiskelu koulutuksen aikana

✓ Vinkkien saaminen työnhakuun

✓ Uuden ammatin opiskelu

[Täältä voit lukea lisää](#)

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/muita-opiskelumahdollisuuksia/tyovoimakoulutus>

1.11 Lupa- ja korttikoulutukset

- Joissakin työtehtävissä tarvitaan lupa tai kortti
- Näistä yleisimpiä ovat esimerkiksi **hygieniapassi** (elintarvikeala), **työturvallisuuskortti** ja **tulityökortti**
- Näihin koulutuksiin kuuluu **lyhyt kurssi**, jonka jälkeen osallistuja saa usein kortin

[Tietoa lupa- ja korttikoulutuksista Stadin ammattiopistossa](#)

<https://www.hel.fi/amatillinen/fi/koulutukset/lupa-ja-korttikoulutukset/>

[Hygieniapassi -materiaali \(eri kielillä\)](#)

<https://hygieniapassi.fi/opiskelumateriaalit>

1.12 Maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia (esimerkkejä)

1. Stadin ammatti- ja aikuisopisto
  - Erilaisia maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia
  - Voit opiskella suomen kieltä ja tutustua ammatilliseen koulutukseen
  - Lisäksi voit saada suomen kielen tukea, jos opiskelet ammatillisessa koulutuksessa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.hel.fi/amatillinen/fi/koulutukset/koulutukset-maahanmuuttajille/>

Suomen kielen koulutuksia Stadin ammattiopistossa

- Polku -Suomen kieltä aikuisille maahanmuuttajille
  - Kotoutumiskoulutukseen rinnastettava koulutus
  - <https://www.hel.fi/amatillinen/fi/koulutukset/koulutukset-maahanmuuttajille/polku-suomen-kielta-aikuisille-maahanmuuttajille>
- Baana -Suomen kieltä aikuisille maahanmuuttajille
  - Tämä koulutus voi sopia, jos olet asunut monta vuotta Suomessa etkä saa enää kotoutumistukea
  - <https://www.hel.fi/amatillinen/fi/koulutukset/koulutukset-maahanmuuttajille/baana-suomen-kielta-aikuisille-maahanmuuttajille>
- Kotiva -Helsingin kaupungin Suomen kielen kurssit pienten lasten kotivanhemmille
- Koulutukseen voi hakea, jos
  - Asut Helsingissä
  - Hoidat lastasi kotona
  - Lapsesi on kurssin alkaessa yli 6 kuukautta, mutta alle 3 vuotta vanha
  - Haluat oppia suomea

Täältä voit lukea lisää

<https://www.hel.fi/amatillinen/fi/koulutukset/koulutukset-maahanmuuttajille/kotiva-kotivanhempien-suomen-kielen-kurssit>

Täältä voit lukea lisää aiheesta suomen kielen tuki ammatillisessa koulutuksessa

<https://www.hel.fi/amatillinen/fi/koulutukset/koulutukset-maahanmuuttajille/suomen-kielen-tuki>

2. Edupoli (Helsinki, Vantaa, Porvoo)

- Koulutustarjonta suunnattu aikuisille maahanmuuttajille
- Koulutukset antavat valmiuksia kotoutua Suomeen ja toimia yhteiskunnassa
- Koulutusten tavoitteena edistää työllistymistä ja hakeutumista ammatilliseen koulutukseen

Täältä voit lukea lisää

www.edupoli.fi/koulutukset/koulutusalat/maahanmuuttajakoulutus

Edupolin koulutukset

www.edupoli.fi/KoulutusHaku/Index?koulutusalaId=10

3. Amiedu (Helsinki)

- Laaja valikoima koulutuksia:
  - ✓ Kielikoulutus
  - ✓ Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus
  - ✓ Ammatillinen koulutus

Täältä voit lukea lisää

<https://www.amiedu.fi/Henkilöasiakkaat/Opiskeltavat-ammattialat/Maahanmuuttajakoulutus>

4. Diakoniaopistot

- Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus -Valma (Helsinki, Järvenpää)

Täältä voit lukea lisää

<https://www.diakoniaopistot.fi/00010044-valma>

- Maahanmuuttajien kieliopetus

✓ Vasta-alkajille ja suomea jo jonkin verran osaaville

✓ Järvenpää, Pieksämäki, Lapua, Jaakkima

Täältä voit lukea lisää

<https://www.diakoniaopistot.fi/00010047-kieliopetus>

- Nuoret maahanmuuttajat kansanopistossa (Numa)

✓ Numa- koulutuksessa voit parantaa suomen kieltäsi sekä kehittää opiskelutaitojasi ja selkiyttää ammatinvalintaa

✓ Sinun on koulutuksen jälkeen helpompi päästä ammatilliseen koulutukseen

✓ Järvenpää

Täältä voit lukea lisää

<https://www.diakoniaopistot.fi/32-numa>

Tietoa Diakoniaopistoista

<https://www.diakoniaopistot.fi/00010042-maahanmuuttajakoulutus>

5. Axxell

- Luku- ja kirjoitustaidon koulutus

- ✓ Koulutus on tarkoitettu **ensimmäiseksi suomen kielen kurssiksi aikuisille** maahanmuuttajille, joille **latinalainen kirjoitusjärjestelmä on vieras**, ja joilla on vähän kokemusta lukemisesta ja kirjoittamisesta
- ✓ Koulutukseen haetaan TE-toimistossa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.axxell.fi/fi/luku-koulutus>

- Kotoutumiskoulutus

- ✓ Opiskelet koulutuksen aikana **suomen kieltä, työelämätaitoja ja tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta**
- ✓ Koulutukseen kuuluu **työssäoppimisjakso**
- ✓ Koulutukseen haetaan TE-toimistossa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.axxell.fi/fi/kotoutumiskoulutus>

- Yleinen kielitutkinto YKI

- ✓ Axxell järjestää **suomen ja ruotsin kielen kielitutkintoja**
- ✓ Paikat: Helsinki, Espoo, Vantaa, Karjaa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.axxell.fi/fi/yki>

- YKI-testiin valmentava kurssi

- ✓ Tarkoitettu **maahanmuuttajille**, jotka **haluavat valmistautua** yleisten kielitutkintojen **suomen kielen keskitason kokeeseen**
- ✓ Paikat: Helsinki, Espoo, Vantaa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.axxell.fi/fi/vara-utbildningar?search=yki>

- Ammatilliset koulutukset

✓ Monia ammattiin tähtääviä koulutuksia maahanmuuttajille

Täältä voit lukea lisää

<https://www.axxell.fi/fi/maahanmuuttajille>

Näiltä sivuilta voit hakea maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia

➤ Helsingin seutu

<https://www.mamuko.fi/tuotteet.html?id=34763/>

➤ Muu uusimaa

<https://www.mamuko.fi/tuotteet.html?id=34819/>

➤ Koko Suomi

<https://www.studentum.fi/koulutushaku/maahanmuuttajakoulutus>

1.13 Mistä voi saada apua työllistymiseen?

1. Väestöliitto (Helsinki)

- Työuramentorointi koulutetuille maahanmuuttajille
- Mentori tukee maahanmuuttajaa työn tai opiskelupaikan haussa tai yrityksen perustamisessa
- Toiminta suomen kielellä

Täältä voit lukea lisää

<http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/womento/>

2. Luckan Integration (Pääkaupunkiseutu)

- Yksilöllistä neuvontaa maahanmuuttajille
- Järjestää esimerkiksi työnhakuun liittyviä tilaisuuksia ja ryhmiä
- Tilaisuuksien kieli on englanti

Täältä voit lukea lisää

<http://integration.luckan.fi/suomeksi-2/>

3. Stadin osaamiskeskus

- Palvelut tarkoitettu yli 17-vuotiaille helsinkiläisille maahanmuuttajille, joilla on oleskelulupa
- Osaamiskeskus valmentaa maahanmuuttajia työmarkkinoille ja auttaa työ- tai harjoittelupaikan löytämisessä
- Asiakkaaksi voi päästä TE-toimiston tai sosiaali- ja terveystieteiden maahanmuuttoyksikön kautta

Täältä voit lukea lisää

<https://www.hel.fi/stadin-osaamiskeskus/fi/palvelut/>

4. Ohjaamo (Helsinki)

- Neuvoja ja ohjausta 15-29 -vuotiaille
- Ohjaamin henkilökunta auttaa, jos sinulla ei ole työ- tai opiskelupaikkaa
- Puhelin 040 70 46 818

Täältä voit lukea lisää

<http://ohjaamo.hel.fi/>

5. TE-palveluiden puhelinpalvelu

- Palvelusta saa apua kaikkiin Te-palveluiden asiointiin ja työllistymiseen liittyviin asioihin
- Puhelin 0295 025 500
- Maanantaista perjantaihin (ma-pe) kello 9.00 – 16.15

Täältä voit lukea lisää

[www.te-](http://www.te-palve-lut.fi/te/fi/nain_asioit_kanssamme/te_palvelut/puhelinpalvelut/puhelin_henkiloasiakas/index.html)

[palve-](http://www.te-palve-lut.fi/te/fi/nain_asioit_kanssamme/te_palvelut/puhelinpalvelut/puhelin_henkiloasiakas/index.html)

[lut.fi/te/fi/nain_asioit_kanssamme/te_palvelut/puhelinpalvelut/puhelin_henkiloasiakas/index.html](http://www.te-palve-lut.fi/te/fi/nain_asioit_kanssamme/te_palvelut/puhelinpalvelut/puhelin_henkiloasiakas/index.html)

6. International House (Helsinki)

- Tarjoaa suurimman osan maahanmuuttajien tarvitsemista alkuvaiheen palveluista
- Palvelu on suunnattu kaikille äskettäin pääkaupunkiseudulle tulleille maahanmuuttajille

Täältä voit lukea lisää

www.kela.fi/ihh

<https://www.ihhelsinki.fi/>

7. Monikeskuksen Neuvonta- ja kohtaamispiste (Helsinki)

- Neuvoa ja apua mm. työllistymiseen
- Tietoa Helsingin kaupungin ja järjestöjen tarjoamista palveluista helsinkiläisille maahanmuuttajille
- Tiloihin voi tulla myös ilman avuntarvetta keskustelemaan järjestötyöntekijöiden ja kohtaamiskahvilan työntekijöiden kanssa
- Tilat ovat Puhoksen ostoskeskuksessa osoitteessa Kastelholmantie 2, 00900 Helsinki

Mistä työtä? Apua työnhakuun

<https://www.infopankki.fi/fi/helsinki/elama-helsingissa/tyo-ja-yrittajyys-helsingissa>

1.14 Yrityksen perustaminen

- Voit saada neuvoa ja apua yrityksen perustamiseen NewCo Helsingistä
- Neuvontaa on tarjolla suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, viroksi, venäjäksi, arabiaksi sekä saksaksi ja italiaksi
- NewCo Helsinki järjestää maahanmuuttajille infotilaisuuksia yrityksen perustamisesta

NewCo Helsinki

<https://newcohelsinki.fi/fi/>

Tietoa yrityksen perustamisesta

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/yrityksen-perustaminen>

Yritysneuvonta

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/yrityksen-perustaminen/yritysneuvonta>

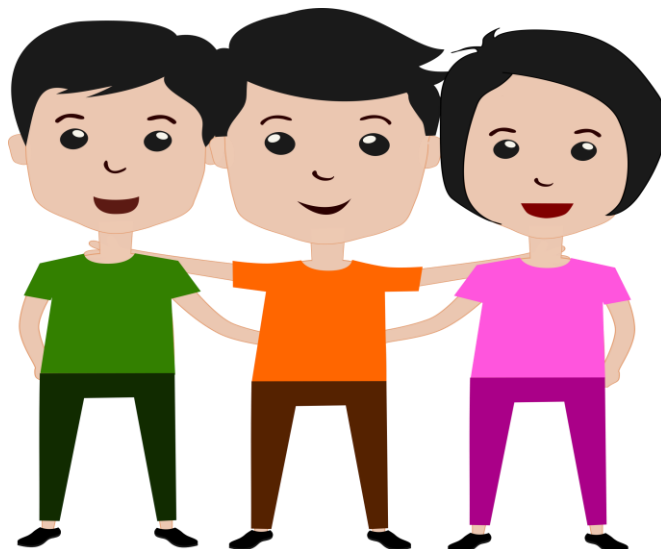
1.15 Ulkomailla hankittu tutkinto

- Voit hakea tutkinnon tunnustamista, jos sinulla on ulkomailla hankittu tutkinto, jota haluat hyödyntää Suomessa
- Tutkinnon tunnustaminen tarkoittaa päätöstä siitä, millaisen kelpoisuuden ulkomailla suoritettu tutkinto antaa työn tai opiskelupaikan hakemiseen Suomessa
- Tutkinnon tunnustaminen maksaa ja sitä haetaan Opetushallitukselta

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/ulkomaiset-tutkinnot-suomessa>

www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen

2 TYÖN HAKEMINEN

2.1 Työnhakuun liittyviä käsitteitä

- **Vakituinen työ:** Työsopimus on voimassa toistaiseksi. Siihen ei ole kirjoitettu työn päättymisaikaa. Työ jatkuu niin kauan, kunnes työntekijä tai työnantaja haluaa lopettaa työsuhteen
- **Määräaikainen työ:** Työ kestää vain sen ajan, joka työsopimuksessa lukee. Työsopimukseen on kirjattu työn päättymisaika
- **Kokoaikainen työ:** Työtä tehdään koko päivän. Työtä on 8 tuntia päivässä ja 40 tuntia viikossa. Yleensä työaika on 37,5 tuntia viikossa. Työtä tehdään yleensä 5 päivää viikossa
- **Osa-aikainen työ:** Työtä tehdään vain osan päivästä tai osan viikosta. Työtä on vähemmän kuin kokoaikaisessa työssä
- **Vuorotyö:** Työtä voi olla myös illalla (2 vuorotyö) ja yöllä (3 vuorotyö)
- **Vuokratyö:** Yritys palkkaa työntekijöitä ja vuokraa heitä eri yrityksille. Työsopimus tehdään vuokratyöyrityksen kanssa. Vuokratyöyritys on työntekijän työnantaja. Työ tehdään kuitenkin eri paikassa. Työntekopaikka voi vaihdella. Palkan maksaa vuokratyöyritys. Yritys, jossa työntekijä tekee töitä, määrää työtehtävät ja valvoo työskentelyä. Vuokratyösopimus on nollatuntisopimus, jolloin työnantajan ei ole pakko tarjota työvuoroja. Työntekijän ei myöskään ole pakko ottaa työtehtäviä vastaan, jos hän ei halua.
- **Koeaika:** Työntekijällä on yleensä koeaika, kun hän aloittaa uuden työn. Työntekijä voi koeaikana huomata, vastaako työ hänen toiveitaan. Lisäksi työnantaja päättää, sopiiko työntekijä uuteen työhön. Koeaika voi kestää enintään 6 kuukautta. Työ päättyy koeaikana heti, jos työntekijä tai työnantaja niin haluaa. Jos työnantaja purkaa (lopettaa) työsuhteen koeaikana, hänellä pitää olla siihen asiallinen syy. Hän ei saa syrjiä ketään.

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyoaika>

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyosuhteen-kesto-ja-muoto>

2.2 Mistä löytää töitä?

- Työpaikkoja voit etsiä [internetistä ja sanomalehdistä](#). Työpaikkasivustoja löytyy netistä, kun kirjoitat tekstikenttään ”[avoimet työpaikat](#)”
- Monilla työpaikkasivuilla voi jättää työnantajan luettavaksi [työhakemuksen ja ansioluettelon \(CV\)](#)
- Ystävien, sukulaisten ja tuttujen ihmisten kautta voit myös löytää töitä

Täältä voit etsiä töitä (esimerkkejä)

<https://paikat.te-palvelut.fi/tpt/?lang=fi>

<https://www.monster.fi/tyopaikat/l-helsinki,-uusimaa.aspx>

Muita työpaikkasivustoja

www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/tyopaikkasivut/index.html

Vinkkejä työnhakuun

[www.te-](http://www.te-palve-)

[palve-](http://www.te-palve-)

[lut.fi/te/fi/tyonhakijalle/loyda_toita/vinkkeja_tyonhakuun/index.html](http://www.te-palve-lut.fi/te/fi/tyonhakijalle/loyda_toita/vinkkeja_tyonhakuun/index.html)

2.3 Työhakemus

- Työhakemuksen tekemiseen on hyvä [käyttää aikaa](#). Mieti, [mitä osaat ja mitkä ovat vahvuutesi](#). Mieti myös [koulutustasi, työhistoriaasi sekä harrastuksiasi ja mitä taitoja olet niistä oppinut](#). Tämä helpottaa työhakemuksen kirjoittamista
- Hakemuksen [tarkoituksena on herättää työnantajan kiinnostus](#), jotta pääset työhaastatteluun
- Hakemuksen on hyvä olla [selkeä ja virheetön](#). Hakemus [ei myöskään saisi olla yhtä \(1\) sivua pidempi](#)
- Ennen hakemuksen kirjoittamista on tärkeää [lukea työpaikkailmoitus huolellisesti](#) ja miettiä, millaisia taitoja ja osaamista työnantaja etsii
- On hyvä kirjoittaa [uusi hakemus aina jokaista eri työpaikkaa varten](#)
- Työhakemuksessa on tärkeintä, että työnantaja saa [käsityksen siitä, mitä sinä osaat ja miksi juuri sinä olisit oikea henkilö kyseiseen työhön](#)

[Näin teet työhakemuksen ja ansioluettelon \(CV\) suomeksi](#)

www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/loyda_toita/vinkkeja_tyonhakuun/tyohakemus_ja_cv/index.html

[ja englanniksi](#)

www.te-palvelut.fi/te/en/jobseekers/finding_job/tips_for_finding_job/job_application_and_CV/index.html

[Työhakemusmalli](#)

<https://ansioluettelo.net/tyohakemusmalli/>

2.4 Ansioluettelo eli CV

- Ansioluettelon tarkoituksena on antaa työnantajalle [yleiskäsitys työhistoriastasi, koulutuksestasi ja osaamisestasi](#)
- Ansioluettelossa pitää olla ainakin [nimesi ja yhteystietosi sekä työhistoriasi ja koulutuksesi](#)

- Voit laittaa ansioluetteloon myös esimerkiksi [kielitaitosi](#), [ATK-taitosi](#), [harrastuksesi](#) ja [erityistaitosi](#)
- Ansioluettelo [ei saa olla yli kolme \(3\) sivua pitkä](#)
- Ansioluettelo on hyvä tarkistaa ja päivittää uutta hakemusta varten

Luo CV suomeksi

<https://europass.cedefop.europa.eu/editors/fi/cv/compose>

Cv-malli

<https://ansioluettelo.net/cv-malli/>

Muokattava CV-mallipohja

<http://henkilostotalo.fi/tyonhakija/ansioluettelo-eli-cv-malli/>

Lisää tietoa ja linkkejä

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/mista-tyota/tyohakemus-ja-cvt>

2.5 Työhaastattelu

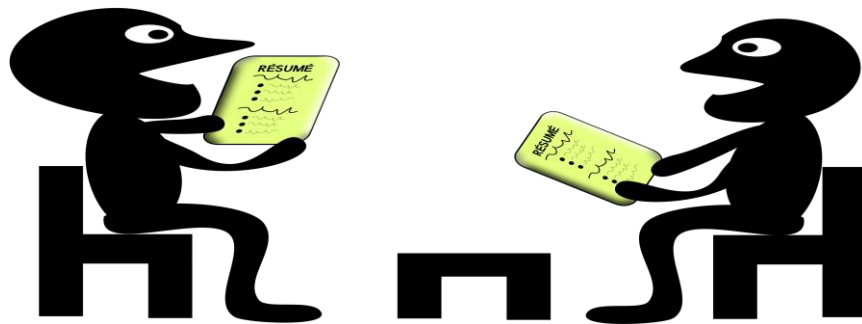
- Valmistaudu [huolellisesti](#) työhaastatteluun
- Tutustu [ennen haastattelua työpaikkaan](#) esimerkiksi nettisivujen kautta
- [Mieti mahdollisia kysymyksiä](#), joita työnantaja saattaa kysyä
- Esimerkkejä kysymyksistä:
  - Kerro lyhyesti itsestäsi
  - Miksi haet tätä työpaikkaa
  - Mitkä ovat vahvuutesi ja heikkoutesi
  - Miksi juuri sinut pitäisi valita?
  - Mitkä ovat tulevaisuuden tavoitteesi?
- Mieti myös, mitä itse haluat kysyä työnantajalta
- [Mene haastatteluun ajoissa ja pukeudu siististi](#). Ole [kohtelias ja ystävällinen kaikille](#)
- Vastaa kysymyksiin selvästi ja perustele vastauksesi
- On tärkeää, että [kerrot osaamisestasi työhön liittyen](#)
- Näytä, että olet tutustunut työhön ja että olet [aidosti kiinnostunut](#)
- On hyvä, että sinulla on mukanas [todistukset aiemmista työpaikoistasi ja opinnoistasi](#) (käännettynä suomeksi tai ruotsiksi). Työnantaja haluaa usein nähdä ne

Ohjeita työhaastatteluun suomeksi

www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/loyda_toita/vinkkeja_tyonhakuun/tee_vaikutus_tyohaastattelussa/index.html

ja englanniksi

www.te-palvelut.fi/te/en/jobseekers/finding_job/tips_for_finding_job/impression_interview/index.html

3 TYÖELÄMÄSSÄ

3.1 Työntekijän oikeudet ja velvollisuudet

- Suomessa työntekijällä on oikeus:
  - ✓ Terveelliseen ja turvalliseen työympäristöön
  - ✓ Suojaan, jonka lait ja sopimukset antavat
  - ✓ Työehtosopimuksen mukaiseen palkkaan ja muihin ehtoihin
- Työlainsäädäntö ja työehtosopimukset säätävät, mitkä ovat työntekijän oikeudet ja velvollisuudet
- Työehtosopimus ja lainsäädäntö määrittelevät esimerkiksi työajat, lomat, palkat, irtisanomisen ehdot ja sairausajan palkat

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet>

Työlainsäädäntöesitteet

<http://tem.fi/tyolainsaadantoesitteet>

Työntekijän velvollisuuksia

- Tee työsi huolellisesti
- Mene ajoissa töihin
- Noudata työnantajan ohjeita
- Käytä suojaimia ja apuvälineitä
- Kysy lisää töitä, jos työt loppuvat
- Ilmoita työnantajalle, jos olet sairas, etkä pääse töihin
- Älä kerro työpaikan salaisia asioita muille
- Ole asiallinen ja kohtelias kaikille

- Työelämässä on paljon sääntöjä, joita sekä työntekijän että työnantajan täytyy noudattaa. Säännöt perustuvat työehtosopimukseen ja lakeihin, kuten esimerkiksi työaikalakiin

- Työnantajan täytyy esimerkiksi **noudattaa lakia ja työehtosopimusta** sekä kohdella kaikkia työntekijöitä **tasapuolisesti ja maksaa palkka ajoissa**

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyontekijan-ja-tyonantajan-velvollisuudet>

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyyys/tyonantajan-oikeudet-ja-velvollisuudet>

3.1.1 Työsopimus

- Kun aloitat työn uudessa työpaikassa, teet työnantajan kanssa työsopimuksen
- Työsopimuksessa lupaat tehdä työtä ja työnantaja lupaa maksaa palkkaa
- Työsopimuksessa sovitaan palkan lisäksi myös esimerkiksi työtehtäviä, työn kestosta sekä työajasta
- Työsopimus on hyvä tehdä kirjallisesti

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyosopimus>

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/tyosuhteen-ehdoista-sopiminen>

3.1.2 Palkka

- Palkka määräytyy työehtosopimuksen mukaan. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, pitää palkan olla kohtuullinen (sellainen palkka, jota maksetaan muissa samanlaisissa töissä)

- Jos sinulla on **kuukausipalkka**, maksetaan palkka **kerran kuukaudessa**. Palkka on sama joka kuukausi
- Jos sinulla on **tuntipalkka**, maksetaan palkka **kahden (2) viikon välein**. Tuntipalkka maksetaan sen mukaan, kuinka monta tuntia olet ollut töissä
- Maksat palkasta **veroja** aina, kun saat palkkaa. Työnantaja vähentää verot suoraan palkasta
- **Palkkakuitti** kertoo, kuinka paljon saat palkkaa. Palkkakuittia sanotaan myös nimellä **palkkalaskelma, palkkatodistus ja tilinauha**
- Työnantajan pitää antaa palkkakuitti aina, kun hän maksaa sinulle palkkaa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/palkka>

3.1.3 Verotus

- Palkasta maksetaan veroa
- Verotus on progressiivista eli suuresta palkasta maksetaan veroa enemmän kuin pienestä palkasta
- Jos saat palkkaa tai muita tuloja Suomessa, tarvitset **verokortin**
- Jos olet muuttanut vasta Suomeen, saat verokortin verotoimistosta. Jos asut Suomessa pysyvästi, lähettää verohallinto sinulle uuden verokortin joka tammikuussa
- Verokortissa on **veroprocentti**, josta työnantaja tietää, paljonko palkasta pitää maksaa veroa
- Anna verokortti työnantajallesi
- Jos **tulosi** (esim. palkkasi) **suurenevät tai pienenevät vuoden aikana**, tilaa uusi verokortti

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/verotus>

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/verotus/verokortti>

<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/>

3.1.4 Vuosiloma

- Sinulle kertyy vuosilomaa, kun teet työtä
- Saat lomaa, jos työskentelet vähintään 35 tuntia kuukaudessa tai 14 päivää kuukaudessa
- Jos työsuhde on kestänyt alle vuoden, lomaa kertyy kaksi (2) päivää kuukaudessa
- Jos työsuhde on kestänyt yli vuoden, kertyy lomaa 2,5 päivää kuukaudessa
- Vuosiloman ajalta maksetaan palkkaa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/vuosiloma>

3.1.5 Tauot ja lepoaika

- Työaikalaki määrää, kuinka paljon voit tehdä töitä
- Sinulla on oikeus lepotaukoihin työpäivän aikana sekä oikeus levätä työpäivien välillä
- Ruokatauko:

- ✓ Työpäivän aikana oleva lepotauko, jolloin voit syödä
- ✓ Vähintään puoli tuntia (30 minuuttia)
- ✓ Sinulla on oikeus ruokataukoon, jos työpäiväsi on yli kuusi (6) tuntia

- **Kahvitauko:**

- ✓ 10 tai 15 minuuttia
- ✓ Kahvitauko on työaikaa (ruokatauko ei)

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tautot-ja-lepoaika>

3.1.6 Sairastuminen

- Sinulla on **oikeus olla pois töistä, jos sairastut**
- **Ilmoita heti sairastumisesta työnantajalle.** Poissaolon syy pitää kertoa
- Näytä **lääkärintodistus**, jos työnantajasi vaatii sitä
- **Työnantajan pitää maksaa palkkaa sairastumispäivältä.** Saat palkkaa myös yhdeksältä (9) muulta arkipäivältä, jos edelleen olet sairaana
- Jos sairaus kestää yli kymmenen (10) päivää, maksaa **Kela** sinulle sairauspäivärahaa

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/hyvinvoiva-tyontekija/sairastuminen>

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/jos-sairastut>

3.1.7 Työterveyshuolto

- Työnantajalla on velvollisuus tarjota työntekijöilleen **ennaltaehkäisevä terveydenhuolto**
- Työterveyshuollossa voit saada esimerkiksi **terveydenhoitajan, työterveyslääkärin ja työterveyspsykologin palveluita**
- Työterveyshuollosta voit kysyä tarkemmin työnantajaltasi

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-rittajyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/tyoterveyshuolto>

3.1.8 Perhevapaat

- Kun perheeseen **syntyy lapsi, on äidillä tai isällä oikeus pitää perhevapaata eli jäädä hoitamaan lastaan kotiin**
- Perhevapaiden ajalta ei yleensä makseta palkkaa
- Perhevapaiden ajalta **Kela maksaa vanhempainpäivärahoja ja kotihoiton tukea**
- Ilmoita perhevapaasta työnantajalle viimeistään kaksi (2) kuukautta etukäteen
- Kun perhevapaa loppuu, sinulla on oikeus palata vanhaan työpaikkaasi

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-rittajyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/perhevapaat>

3.1.9 Eläke

- Suomessa tarpeeksi pitkään asunut maahanmuuttaja voi saada eläkettä vanhuuden tai työkyvyttömyyden takia
- Suomessa on kaksi (2) eläkejärjestelmää:

1. Työeläkkeet

- Ansaitaan omalla palkkatyöllä ja yrittämisellä

2. Kansaneläkkeet ja takuueläke

- Tarkoitettu eläkeläisille, joilla ei ole työeläkettä tai joiden eläke on pieni

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/elake>

<http://www.kela.fi/elakelaiset>

3.1.10 Työturvallisuus

- Työpaikan pitää olla turvallinen ja terveellinen
- Turvallisuus on työnantajan vastuulla, joten sinun täytyy noudattaa aina työnantajan ohjeita (käytä esim. työnantajan määräämiä suojavälineitä)
- Jos huomaat vaaran työpaikallasi, ilmoita siitä heti työnantajalle, esimiehelle tai työsuojeluvaltuutetulle
- Jos työtehtävä on vaarallinen, on sinulla oikeus kieltäytyä siitä

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/hyvinvoiva-tyontekija/tyoturvallisuus>

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/tyosuojelu>

3.1.11 Uuden työntekijän opastus

- Sinun pitää saada ohjausta aina kun aloitat uuden työn
- Lain perusteella työnantajan täytyy perehdyttää (opastaa) sinut uusiin työtehtäviin
- Perehdytyksen avulla opit tuntemaan työpaikkasi, työtehtäväsi ja työ-kaverisi

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/hyvinvoiva-tyontekija/tyoturvallisuus>

3.1.12 Kiusaaminen, häirintä, syrjintä

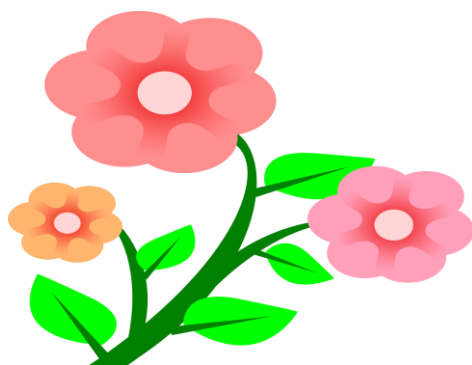
- Työturvallisuuslaki kieltää kiusaamisen
- Kiusaamista on esimerkiksi:
  - ✓ Ilkeät puheet
  - ✓ Uhkailu
  - ✓ Juoruaminen
  - ✓ Eristäminen
  - ✓ Seksuaalinen häirintä
  - ✓ Työnteon arvostelu ilman syytä
  - ✓ Työtehtävien jakaminen epäreilusti

- Jos kiusaaminen ei lopu, voit ilmoittaa siitä työnantajalle. Lian mukaan hänen täytyy puuttua siihen mahdollisimman nopeasti
- Työpaikan luottamusmies, työsuojeluvaltuutettu tai ammattiliitto voi myös auttaa
- Kaikkia työntekijöitä pitää kohdella tasapuolisesti riippumatta esimerkiksi sukupuolesta, iästä, kansalaisuudesta tai uskonnosta
- Jos huomaat syrjintää työpaikallasi, pyydä työnantajaa antamaan selvitys asiasta. Voit ottaa yhteyttä luottamusmieheen tai omaan ammattiliiton
- Syrjintää on esimerkiksi eriarvoinen kohtelu:
  - ✓ Työntekijää valitessa
  - ✓ Palkkauksessa
  - ✓ Työtehtävistä päätettäessä

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/hyvinvoiva-tyontekija/kiusaaminen-hairinta-ja-syrjinta>

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/yhdenvertaisuus-ja-tasa-arvo-tyoelamassa>

3.2 Ammattiliitot

- Ammattiliitot pyrkivät **turvaamaan jäsentensä edut ja oikeudet**. Lisäksi ne yrittävät parantaa palkkoja ja työsuhdeturvaa sekä kehittää työelämän laatua
- Oman alan ammattiliittoon liittyminen on **vapaaehtoista** (ei pakollista)
- Liittyminen tapahtuu ottamalla yhteyttä työpaikan luottamusmieheen tai suoraan ammattiliittoon
- Työpaikalla ammattiliittoa ja siihen kuuluvia työntekijöitä edustaa **luottamusmies**

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/ammattiliitot>

3.3 Työsuhteen päättymisen

3.3.1 Vakituisen työsuhteen irtisanominen

- Jos haluat **lopettaa työsuhteen, sinun täytyy irtisanoa itsesi**
- Sinun ei tarvitse kertoa syytä
- **Työnanteon voi lopettaa vasta irtisanomisajan jälkeen**
- Työnantaja voi irtisanoa työsuhteesi vain **vakavan syyn** takia (esim. huono taloudellinen tilanne, työntekijän jatkuva myöhästely)
- Työnantajan on aina **perusteltava irtisanomisen syy**

Irtisanomisaika

- **Työsuhde loppuu vasta irtisanomisajan jälkeen**

- Irtisanomisaikana työntekijä on **normaalisti töissä ja saa siltä ajalta palkkaa**
- Laki määrää irtisanomisajan pituuden
- **Jos sinä irtisanot työsuhteen, irtisanomisaika on**
  - 14 päivää, jos työsuhde on jatkunut enintään 5 vuotta
  - 1 kuukausi, jos työsuhde on jatkunut yli 5 vuotta
- **Jos työnantaja irtisanoo työsuhteesi, irtisanomisaika on**
  - 14 päivää, jos työsuhde on jatkunut enintään vuoden
  - 1 kuukausi, jos työsuhde on jatkunut 1-4 vuotta
  - 2 kuukautta, jos työsuhde on jatkunut 4-8 vuotta
- Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyosuhteen-paattyminen>

3.3.2 Määräaikaisen työsuhteen päättyminen

- Määräaikainen työsuhde **päättyy päivänä, joka on sovittu etukäteen**
- Määräaikaista työsopimusta **ei voi irtisanoa, jos sitä ei ole sovittu työsopimuksessa**
- Et voi lopettaa työtä, jos työsuhde on kesken
- Työnantaja ei voi myöskään irtisanoa sinua, kun työsuhde on kesken

Työsopimuksen purkaminen

- Työsopimuksen purkaminen tarkoittaa sitä, että **työsopimus loppuu heti ilman irtisanomisaikaa**
- **Koeaikana työsopimuksen voi purkaa heti.** Muussa tapauksessa työsopimuksen voi purkaa vain **erittäin vakavan syyn takia**

- Voit purkaa työsopimuksen, jos **työnantajasi laiminlyö tai rikkoo vakavasti velvollisuuksiaan** (esim. ei maksa palkkaa tai ei huolehdi työturvallisuudesta)
- Työnantaja voi purkaa työsopimuksen, **jos työntekijä laiminlyö tai rikkoo vakavasti velvollisuuksiaan** (esim. työntekijä varastaa työpaikalta tai on humalassa töissä)

Täältä voit lukea lisää

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyosuhteen-paattyminen>

3.4 Työtodistus

- Sinulla on **oikeus saada työtodistus, kun työ loppuu**
- Työtodistuksesta näkyy esimerkiksi, **kuinka kauan olet ollut töissä ja mitä olet tehnyt**
- Tarvitset työtodistusta, **jos haet uutta työpaikkaa**. Se on tärkeä myös silloin, jos jäät työttömäksi ja haet työttömyysetuutta

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/tyotodistus>

3.5 Jos jäät työttömäksi

- **Ilmoittaudu TE-toimistoon** viimeistään ensimmäisenä työttömyyspäivänä verkkopalvelun kautta tai käymällä TE-toimistossa
- Työttömänä sinulla on **oikeus saada tukea** (työttömyysetuus)
- Työttömyysetuuksia ovat **ansiopäiväraha, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki**

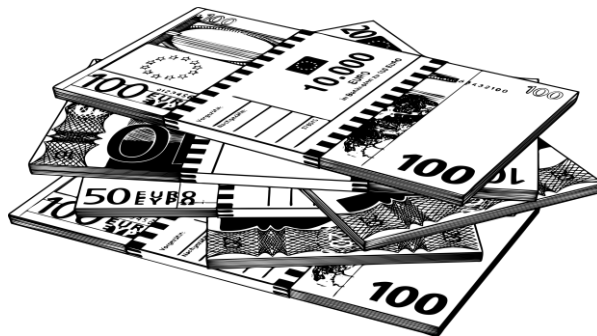
- Työttömyysturvaan liittyvissä asioissa voit kysyä neuvoa TE-toimistosta tai soittaa TE-palveluiden työttömyysturvaneuvontaan
  - ✓ **Suomeksi** 0295 020 701
  - ✓ **Englanniksi** 0295 030713

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/tyottomyysturva/jos-jaat-tyottomaksi>

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/tyottomyysturva>

Lisää tietoa työttömän maahanmuuttajan tuista ja etuuksista löytyy tästä oppaasta kohdasta "Työttömän maahanmuuttajan tuet"

3.6 Työttömyyskassa

- Työntekijä, joka kuuluu työttömyyskassaan, **maksaa työssä ollessaan työttömyyskassalle jäsenmaksua**
- Jos työntekijä jää **työttömäksi**, voi hän **hakea työttömyyskassasta ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa**

- Ansiopäivärahaa voidaan maksaa vain, jos **työssäoloehto täyttyy kassan jäsenyysaikana**. Työntekijä on ollut **palkkatyössä** vähintään **26 viikkoa** (noin 6 kuukautta) **työttömyyttä edeltäneen 28 kuukauden (tarkastelujakson) aikana**
- Työttömyyskassaan liittyminen kannattaa, sillä ansiosidonnainen päiväraha on suurempi kuin työttömyysturva. Jos työttömäksi jäänyt henkilö ei kuulu työttömyyskassaan, voi hän hakea Kelasta peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea

Täältä voit lukea lisää

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/ammattiliitot>

https://www.tyj.fi/fin/ansioapaivaraha/paivarahan_edellytykset/jasenyys-ja-tyossaoloehto/

3.7 Työsuhdeneuvonta

- Jos sinulla on **työsuhteeseen liittyviä kysymyksiä tai ongelmia**, voit ottaa yhteyttä **maahanmuuttajien työsuhdeneuvontaan**
- Neuvonta on **ilmaista** ja sitä saa **suomeksi tai englanniksi**
- Neuvontaa antaa **Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK**
- Voit kysyä esimerkiksi palkasta, työsopimuksesta tai työajoista
- Neuvonta on auki **tiistaisin ja keskiviikkoisin klo 9-11 ja 12-15**

Puhelin: 0800 414 004

Sähköposti: workfinland(at)sak.fi

Työelämään liittyviä internet -sivustoja

- Tärkeitä asioita työssä aloittavalle

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/muistilista-tyossa-aloittavalle>

- Suomalainen työkuulttuuri

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyyys/suomalainen-tyokulttuuri/tyopaikan-arki>

<https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyyys/suomalainen-tyokulttuuri>

- Työelämän suomen kieltä (työelämä)

<https://www.kotisuomessa.fi/web/site-155213/state-jurdkmbrei/front-page>

